

8

ЗА ТВОЯ КОСМОС

Чудесата
на народната
свещица
продължават
и днес

Преподобна Стойна

лева ОДИТИРАНО ИЗДАНИЕ

4,96

Гените на
прабългарите
са европейски

.....

Месру Мехмедов
- забравеният
музикален гений

В ТЕМАТА НА АВГУСТОВСКИЯ БРОЙ:

Дъжд от чудеса в Сушица - **16 стр.**

Векът на баба Мария - **30 стр.**

Светеца го правят вярващите - **38 стр.**

ТОНИ РАЙТ: С ПЛОВОЕ КЪМ РАЯ

Независимият антрополог представя провокативната си теория за човека - според него еволюцията на човешкия мозък е започнала рязко да се забавя в момента, когато предците ни са заменили растителната храна с животинска. Ако се върнем към суровоядството, това ще ни отведе в рая, твърди изследователят.

102 стр.

ДИРИГЕНИЯТ

Името на Месру Мехмедов не е познато дори на музикантите. А преди 40 г. той печели най-големия световен конкурс за диригенти, превръща се в дясна ръка на Бърнстейн. Умира в самолетна катастрофа, когато всички враготи са отворени пред него.

44 стр.

ПРАБЪЛГАРИТЕ СА ЕВРОПЕЙЦИ!

Прабългарите не са азиатци, нито тюрки, а типични жители на Западна Евразия – това е основният извод от проучванията на български генетици, които са анализирали ДНК на наши предци, живели през VIII-X век. Новата информация допълва пореден шрих върху важната тема за произхода на прабългарите.

68 стр.

съдържание

76

56 МАЙСТОРИ

Приказка без край

Фантастичните илюстрации на Пенко Гелев

76 ЕТНО

Малки булки

При асеновградските калинички по Енъовден

86 ПО НОВИ

ПЪТЕКИ С ОРЕЛ

Хаджигимовото кенгуру

Разходка с деца край Хаджигимово

94 ЗАГАДКИ

Джедаи при нишите

С дистанционно наблюдение търсим отговора на рогонската загадка

108 КАЛЕНДАР

Звездите през август

110 БЪЛГАРСКА ИСТОРИЯ

Човекът издателство

Животът на Христо Г. Данов

112 АФИШ

Актуални събития и покани

114 ПАРИ ПОД ЛУПА

Банкноти от пластмаса

Рубриката на нотафила Костадин Христов се завръща

120 ЧЕТИВО

Змейов развод

Разказът на Мариян Петров – победител в конкурса „Вечност“

128 КЛУБ „ИНТЕЛЕКТ“

Любопитни факти и загадката на броя

56

СПИСАНИЕ ОСЕМ
Брой 8/2015 г.

Илюстрация на корицата: Елена Камбурова

КОНСУЛТАНТИ:

Д-р Светослав Славчев

(зам. главен редактор на списание „Космос“)

Проф. д.и.н. Валерия Фол (тракология)

Проф. д.и.н. Сергей Игнатов (египтология)

Проф. д-р Петър Гецов (космология)

Проф. д-р Антон Антонов (физика)

Проф. Живко Желев (иновации)

Проф. Игнат Игнатов (астробиология)

Доц. д.и.н. Иля Прокопов (археология)

Доц. д-р Вихра Баева (етнология)

Доц. д-р Михаил Малеев (минералогия)

Доц. д-р Александър Илиев (антропология)

Доц. д-р Борислав Герасимов (неврология)

Доц. д-р Георги Милошев (генетика)

Доц. д-р Васил Умленски (астрономия)

Доц. д-р Камен Нам (география и геоecология)

Д-р Славян Стоилов (медицина)

Д-р Христо Смоленов (логика и евристика)

Станка Желева (изобразително изкуство)

Йордан Камджалов (изкуство)

Моника Балаян (психология)

Костадин Христов (история на парите)

Главен редактор Ганета Сагова

02/963 28 96, gsagova@ossem.eu

Зам. главен редактор Георги Караманев

gkaramanev@ossem.eu

Отговорен редактор Жения Милчева

Специални кореспонденти

Пламен Петков, Мария Бончева

Дизайн Илшана Попова

Препечат Камен Петров

Снимки Владимир Мачков

Мениджър проекти Катерина Борисова

Административен директор

арх. Динка Александрова

Зам. административен директор

Теодора Серафимова

02/865 03 51, tserafimova@spisanie8.bg

Директор PR и реклама Ивета Тодорова

02/963 28 14, bellatrix@ossem.eu

Абонамент 02/963 30 81, 02/963 30 82

Юридическо обслужване:

www.vladimirov-kiskinov.eu

VLADIMIROV & KISKINOV

Издател „Клуб 8“ ООД ISSN 1313-650X

Адрес София 1421, бул. „Черни връх“ 1-3,

офис 7

Тираж 18 500 броя

www.spisanie8.bg

www.facebook.com/Spisanie8

Човек на вярата

Помогнете ни да завършим документалния филм за Алекс Орбито

C
 танете част от екипа ни! Почти готов е пълнометражният документален филм „Човек на вярата“ за големия филипински лечител Алекс Орбито, който прави операции с голи ръце и спасява нелечимо болни хора. Алекс е сочен за най-големия лечител на XXI век. Той е оперирал и е помогнал на над 1 милион души от всички краища на света. Филмът бе заснет през декември 2013 г. и февруари 2015 г. Продуцент е **Списание 8**. Режисьори са Ганета Сагова и Добрин Кашавелов, който е и оператор. Монтажът е на Адриана Герасимова. „Човек на вярата“ е на етап постпродукция, за завършването му е нужно допълнително финансиране. Екипът избира да потърси съдействието на бъдещите зрители чрез филмовата платформа Cinecrowd.nl, защото вярва, че един истински филм за хората трябва да бъде подкрепен именно от хората. Всеки, който подпомогне създаването на филма, независимо с каква сума, става част от екипа и получава множество награди – подбрани невключени в продукцията сцени, плакати, дискове! „Това е филм за вярата, за безусловната любов. Филм, който дава шанс на всички, изгубили вярата в живота. Филм, който чертае нови хоризонти пред човечеството“, казват авторите. А филмите са като чудесата - случват се, когато някой повярва в тях.

Кампанията започва на 28 август! Следете ни на www.spisanie8.bg и manoffaith-documentary.com

ЛИЧНОСТТА:

*Чудеса
в Сушица
стр. 16*

СПОМЕНЪТ:

*Векът на
баба Мария
стр. 30*

ИЗСЛЕДОВАТЕЛЯТ:

*Народът избира
светците си
стр. 38*

Там, близо до Петрич, в село Златолист, по нейно време назовавано Долна Сушица, е сгушена църквата „Свети Георги“, където прекарва последните 20 години от живота си Стойна Димитрова. До гроба на отца, който я е приютил, е и нейният. Хиляди хора минават през храма, кой от любопитство, а повечето от нужда. Чудесата, казват, се случват и днес. За обикновените хора тя е светица. Из Петричкия край още се носят легенди за живота и невероятните неща, сътворени от Стойна: как е примирала и „шетала при Бог“, левитирала, докато се моли, и виждала бъдещето, церила нелечими болести, живеела скромно и тихо. Този очерк е за нея, за Преподобната, която и днес ни пази отгоре.

Народната светица

*Легендата за Преподобна Стойна
е жива 80 години след нея, поклонници
от цяла България се събират
в църквата в село Златолист*

*Дани Динева
снимки Владимир Мачоков, илюстрация Елена Камбурова*

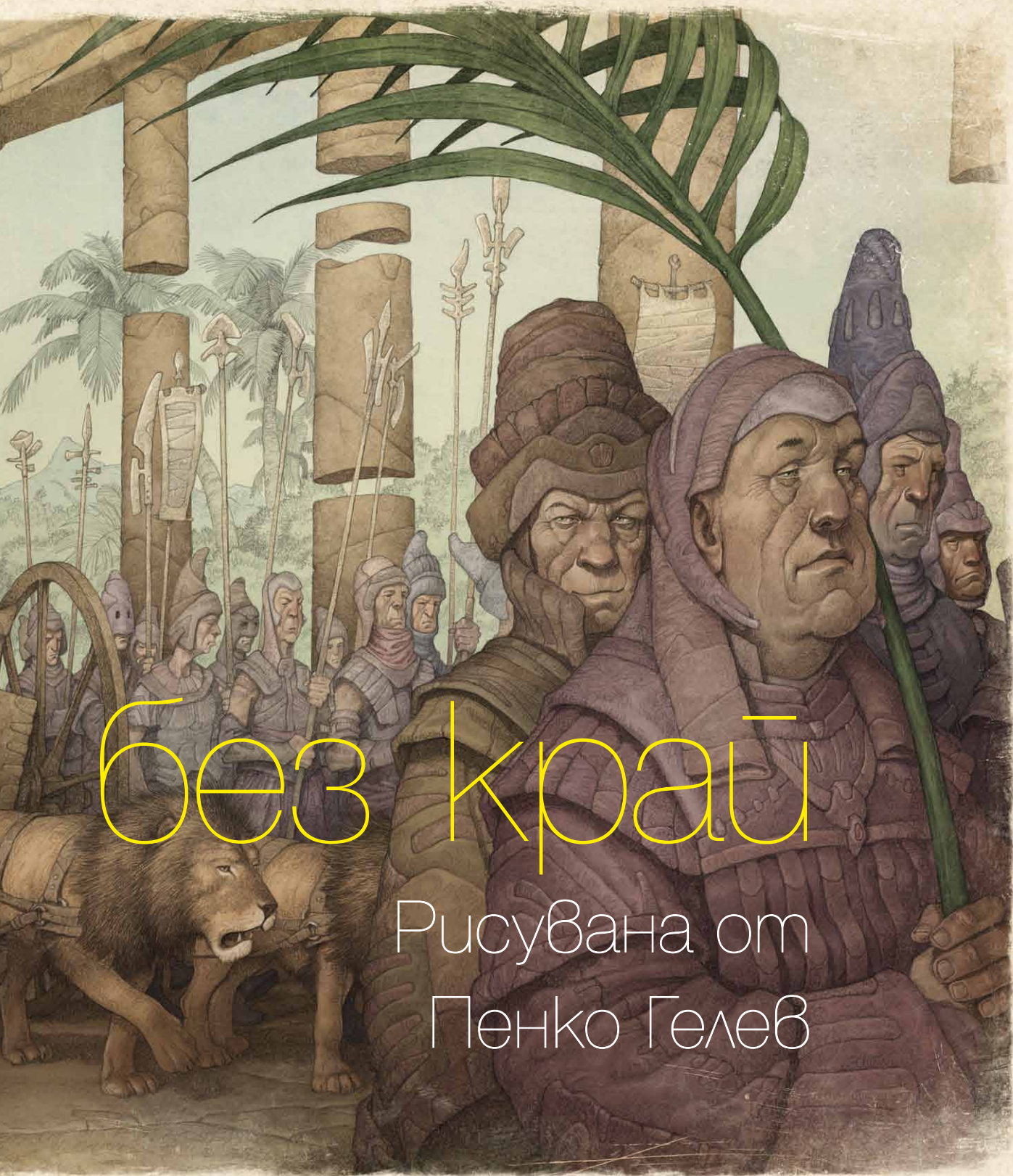
В следващия брой на Списание 8 очаквайте ПОДАРЪК: ПЛАКАТ
с първия автентичен портрет на Преподобна Стойна,
професионално изработен от художничката Елена Камбурова.

*През 60-те българинът
Месру Мехмедов дирижира
най-големите световни
оркестри, става дясна ръка
на Ленард Бърнстейн, а днес
името му тъне в забрава*

ГЕНИЯТ

Георги Караманев, снимки архив

без краї

Рисувана от
Пенко Гелев

Пенко Гелев е любимо име за ценителите на оригиналната илюстрация. Завършва художествена гимназия, а след това широката му палитра от занимания го превръща в учител, издател, сценарист, главен редактор на комикс списанието „Рикс“. Най-вече открояващите се негови амплуа обаче са: художник на комикси, на вестници и списания, илюстратор на свободна практика, аниматор и дизайнер на филмови специални ефекти. Повече от 30 са издадените му комикси, 24 от тях като самостоятелни албуми (22 - от британската издателска къща „Салария“). Участва в групата „Проектът „Дъга“. Продуцирал е 3 игрални филма и 3 телевизионни образователни предавания. Автор е на кориците на над 250 книги. Още за него: penkogelev.wix.com/penkogelev

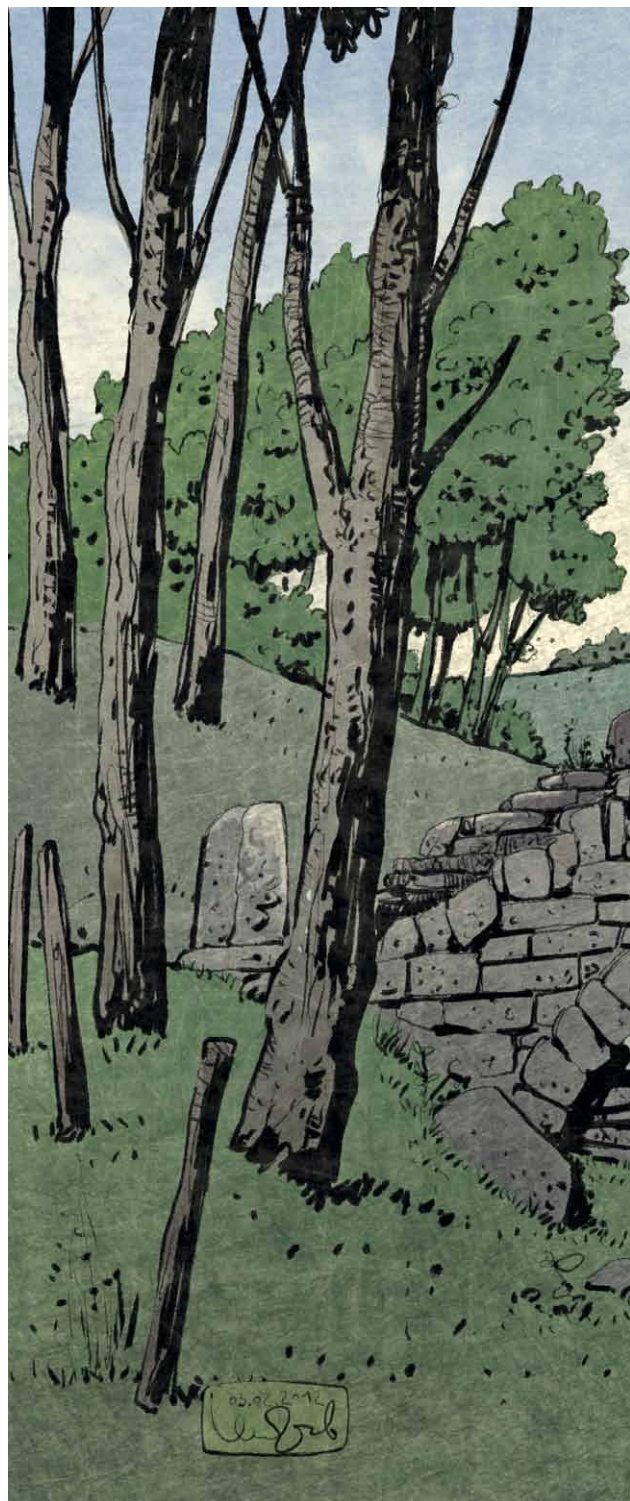
Нарисувана професия

Винаги съм рисувал. Преди време намерих рисунка, която съм направил като 4-годишен, а тя определено не е от първите ми. Не съм се насочвал към рисуването просто защото винаги съм знаел, че точно с това се занимавам. Създаването на илюстрации също стана естествено, може би се дължи на любовта ми към литературата. Аз съм от хората, които четат много.

Илюстрация за графичния роман „Тримата братя и златната ябълка“, над който Пенко Гелев работи в момента. Това ще е стиймпънк версия на класическата приказка.

Книги за начало

Спомените ми от детството са мъгляви. Четяха ми „Сърце“ на Едмондо де Амичис (значи съм бил много малък и не съм можел да чета сам) и аз много не я харесвах. Първата, за която се сещам, че четях и препрочитах, е „Пипи Дългото чорапче“. По-късно открих „Том Сойер“ и „Хъкълбери Фин“, „Островът на съкровищата“, „Карлсон, който живее на покрива“, приказките на Киплинг и неговата „Книга за джунглата“, „Невидимото дете“ на Туве Янсон.

Тролът Ото - илюстрация към една история, която Пенко Гелев иска да напише, но така и до момента не го е направил.

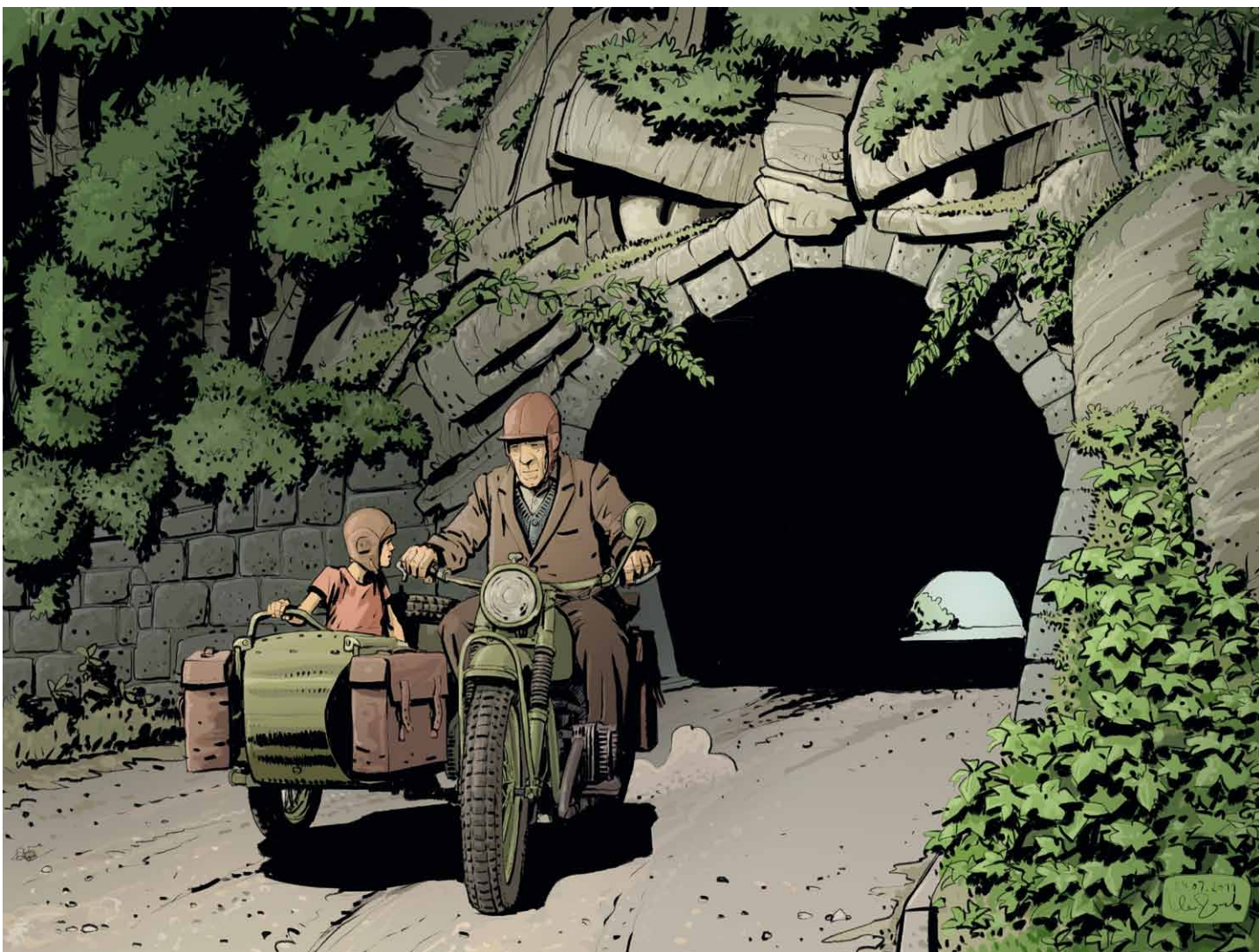
Концептуална илюстрация към проекта за анимационен филм „Призрак“

Помощ от компютър

Нямам любими техники за рисуване, но може би все пак предпочитам с молив на хартия. През последните години рисувам дигитално, но не знам дали може да се нарече техника, както и не съм сигурен, че ми е любимо. Като човек, който използва основно днешните технологии в работата си, не бих могъл да кажа, че пречат. Със сигурност могат да помагат в много отношения. Това, което вероятно пречи, е пропускането на етапи в обучението на един художник.

Забавно е!

Има великолепни български илюстратори, но не бих казал, че съществува отличаваща се българска школа. От друга страна, не съм голям познавач на тези процеси. Какво трябва да знаят младите хора, които избират да се насочат по пътя на илюстрирането на книги и създаването на комикси? Забавно е. Нека да започват.

Подготвителна рисунка за комикса „Дичо пъдарят трябва да умре“

От Пипи до Юрая ХиѸп

Любимите ми литературни герои в реда, в който съм ги открил: Пипи, Хъкълбери Фин, Негърът Джим, Карлсон, Драги ми господине, Маугли, Багира, Каа, Алиса, Никола, Полковник Аурелиано Буендия, Снусмумрик, Тил Уленишпигел, Мечо Пух, Йори, Джуджето Дългоноско, Глупи, детето Джералд Даръл, Бегемот, Карен Бликсен, Холгън Колфийлд, Швейк, Фелдкуратът Ото Кац, Холи Голайтли, Билбо Бегинс, Гед, Съдията Ди, Филип Марлоу, Астерикс, Йосарян, Корто Малтезе, Джийвс, Лазарус Лонг, Барон Харконен, Звездния навигатор Пиркс, Юрая ХиѸп, Самюел Ваймс, Майлс Воркосиган. Но има и още.

Илюстрация към неиздадената все още книга с разкази „Илийчо и Август“. Скоро ще излезе вторият комикс за тях - „Илийчо, Август и седемте джуджета“.

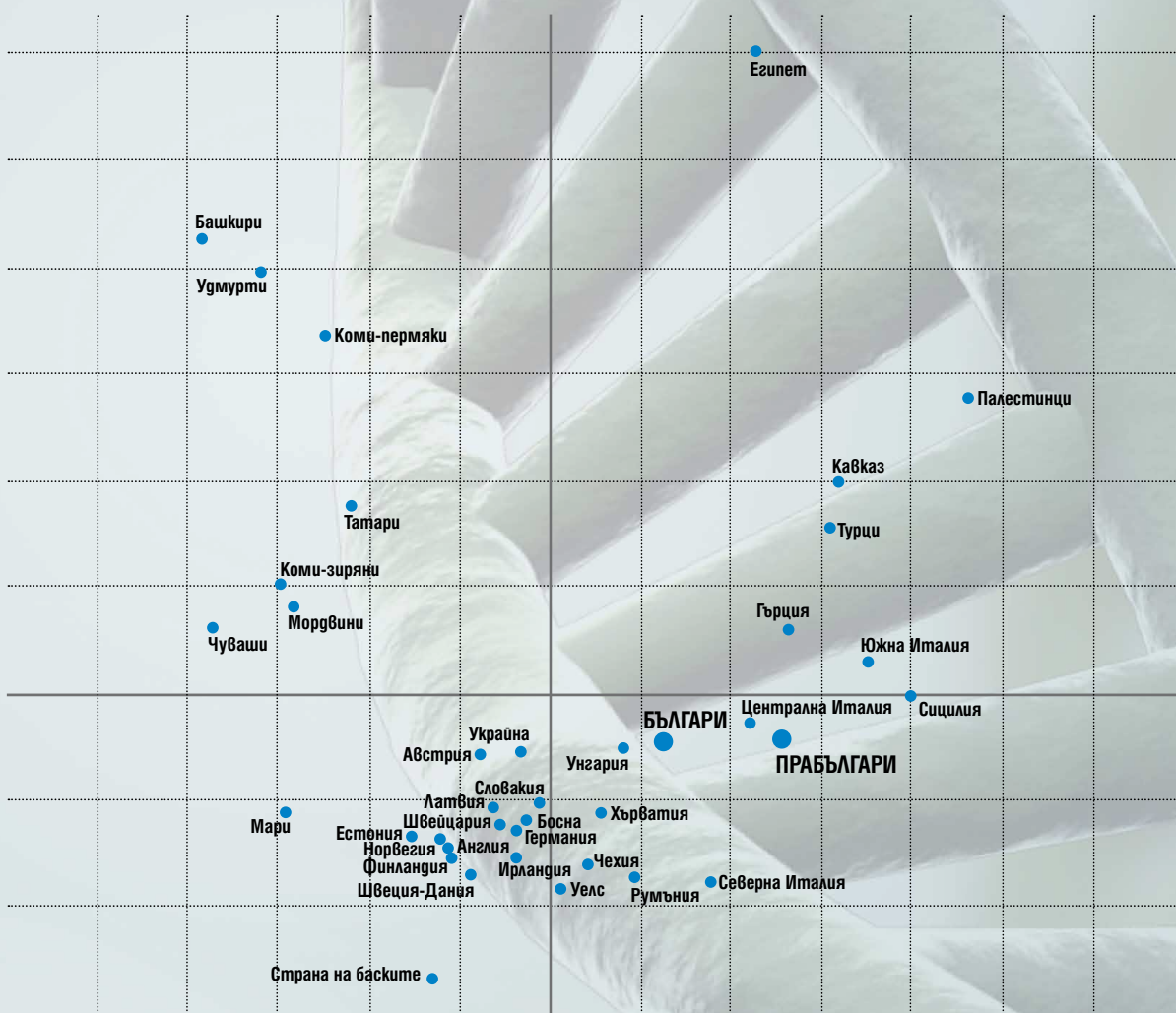
Илюстрация от „Приказка за Вълшебната флейта“

Идеи и форма

На света има много глупави и калпави книги, значително повече са от хубавите. Много от тях не бих илюстрирал. А има и други, които са толкова хубави и далеч надхвърлят моята увереност, тях също не бих посмял да илюстрирам. Не мисля, че има застой във фантастиката. Появяват се чудесни нови книги, а още повече - филми и комикси. Добрите идеи не са чак толкова много и никога не са били. Но по-важна според мен е формата.

Прабългарите не са азиатци и не са тюрки. Те са типични жители на Западна Евразия, чийто западен дял е Европа. В генетично отношение са много близки до съвременните българи, което показва, че сме им преки потомци. Това са най-важните изводи на български генетици, анализирали ДНК на прабългари, погребани в периода VIII-X век. Научната статия за изследването бе публикувана преди броени дни в престижното списание *Human Biology*. Сред изследваните прабългари не е открита никоя от майчините линии, характерни за Източна Евразия или специфична за говорещи тюркски езици. Данните категорично оборват тезата за тюркско-монголския произход на прабългарите!

Тази графика показва мястото на прабългарите и на съвременните българи сред други популации. Ясно се вижда, че те се групират при европейските, а не при азиатските популации. Много са далече и от тези, които говорят тюркски езици.

Генетиката доказва: Прабългарите са европейци!

Анализ на ДНК от зъби на погребани през VIII–X век показва, че не са източноазиатци и тюрки

Женя Милчева, снимки Владимир Мачоков

Изследователите са анализирали древна ДНК - т.е. извлечена от останки на отдавна починали хора, открити при разкопки. Става дума за погребения, категорично определени от археолозите като прабългарски.

Ръководители на ДНК изследването са акад. Ангел Гълъбов от Института по микробиология на БАН, чл.-кор. проф. Драга Тончева от Катедрата по медицинска генетика на Медицинския университет в София, чл.-кор. проф. Йордан Йорданов от Института по експериментална морфология, патология и антропология на БАН. Сред авторите на статията са и две млади изследователки, участвали пряко в анализа – Десислава Нешева и Сена Ка-

рачанак-Янкова, също от Катедрата по медицинска генетика на Медицинския университет в София. Изследването е проведено в лаборатория в Университета във Флоренция, специално оборудвана за анализ на древна ДНК, под ръководството на проф. Давид Карамели.

ДРЕВНА ДНК

Авторите на статията съобщават, че анализ на древна ДНК от човешки останки, открити в България, не е публикуван досега и заявяват, че в статията си за първи път докладват такъв – от анализ на митохондриална ДНК. Пишат, че анализират резултатите „от генетична, антропо-

логична и историческа гледна точка, за да се разкрие произходът на древните прабългари“.

Целта им е с методите на генетиката да се провери вярна ли е хипотезата за тюркско-монголския произход на прабългарите. В историческата част на статията авторите я представят така:

„Тя тръгва още от историка Константин Иречек и гласи, че прабългарите са тюрки, най-често определяни като хуно-татари (хуно-монголи). Татари е руското название на монголите – наследниците на Чингиз хан, които завладяват Русия през XIII век. Този теза се споделя от много влиятелни български медиевисти, сред които и Васил Златарски.

Изследователи като Петър Коледаров, Петър Добрев и

Георги Бакалов обаче отхвърлят идеята за хуно-татарския произход на прабългарите и напоследък броят на съгласните с тях расте.

Неприемането на възгледа за хуно-татарския произход на прабългарите се основава на археоантропологически, исторически, лингвистични и етнографски доказателства, които в последните 30 г. стават все повече. Водещи тюрколози например представят доводи, че езикът на прабългарите няма бележите, характерни за тюркското езиково семейство, а гравитира към памирския клон на източноиранската група езици, които принадлежат към индоевропейското езиково семейство.

Чл.-кор. проф. Драга Тончева

Антични и средновековни извори свидетелстват, че прабългарите са били многоброен народ, а според някои съвременни изследвания те са съставлявали между 32 и 60% от населението на Дунавска България. В историята няма пример за напреднал развит народ, какъвто са били прабългарите, който да бъде асимилиран от племена, намиращи се на ранен етап на социално развитие, каквито са славянските на Балканите по това време. Затова е малко вероятно прабългарите да са били напълно претопени сред славяните.“

КОЕ КАКВО ОЗНАЧАВА

Преди да се потопим в изследването, за да разберем какво ни казват учените, нека уточним какво означават някои понятия.

Тюркските езици са клон от алтайското езиково семейство и се говорят от много народи в Западна, Централна и Северна Азия. Голяма част от носителите им са монголоиди. Тези езици се разпространяват постепенно между I и X век с миграцията на тюркските племена, стигат и до Европа, където се говорят и днес. Тюркски езици говорят татарите и чувашите в Европейска Русия. Също и турците, огромното мнозинство от които са европеиди като нас, а не монголоиди с гръпнати очи. Но сред тях се срещат с немалка честота генетични линии, характерни за Източна Евразия. Тюркски по характер (защото е особен архаичен турски) е и езикът на гагаузите, които обаче по генетичен профил са типично

балканско население.

Общоприето е да се смята, че първите тюрки са обитавали Средна Азия, но кога точно е започнало разселването им от гревната прародина, не е известно. За първи път названието тюрк се среща в политически контекст - в името на Тюркския каганат през VI век.

Хуните според някои учени произхождат от най-ранните тюркски племена, най-разпространената хипотеза за езика им е, че е тюркски. Когато се появяват в Европа през IV век, не са еднородна маса, а конфедерация от различни племена и етноси, някои от които са монголоиди, но други не. Говорят и различни езици. Част от прабългарите се присъединяват към хуните още преди настъпването им от Азия към Европа.

Език, етнос и антропологичен тип (европеид или монголоид) не трябва да се смесват, защото между тях няма пряка връзка! Както се вижда от горните примери, тюркски езици се говорят и от европеиди, не само от монголоиди.

АНАЛИЗИРАЙ ТОВА

Защо се изследва митохондриална ДНК? Тя се съдържа в митохондриите (органели, които се намират извън ядрото), наричани още енергийни централи на клетката. Митохондриалната ДНК се предава непроменена от майката на децата ѝ и от двата пола и е сигурен маркер за произход по женска линия. Технологиите вече позволяват много прецизно изследване, затова анализът на митохондриална ДНК се прилага

широко за изучаването на произхода и историята на популации.

За проследяване на произхода по бащина линия се изследва ДНК от мъжката полово хромозома У, която се намира в ядрото на клетката, затова е наричана и ядрена ДНК. Тя също се предава от бащата непроменена, но само на синовете и е сигурен маркер за произход по мъжка линия. При жените това изследване не може да се прави, защото нямат мъжка полово хромозома. За да се проследи произходът им по бащина линия, трябва да се вземе материал за анализ от техни мъжки роднини – баща, брат, чичо (брат на бащата). Това изследване технологично е много по-трудно и рядко се прави с успех при древна ДНК.

Като се анализират митохондриална и У-хромозомна ДНК, може да се проследи произходът на индивида по съответно майчина и бащина линия поколения назад.

Митохондриалната и У-хромозомната ДНК се изследват поотделно. Те очертават два аспекта на своеобразния профил на всеки отделен индивид – аспекта на неговия майчин произход и този на бащиния му. Когато два индивидуални профила са много близки по някоя от линиите, това значи, че по тази линия индивидите имат пряк общ предшественик. Генетиците могат да изчислят преди колко поколения е живял той и дори да предположат къде точно. Всеки може да си направи такъв изследване и по двете линии в някоя от лабораториите, които са го превърнали в бизнес. Дори не е много скъпо.

Профили, които са близки, се класифицират в общи групи –

Академик Ангел Гълъбов

т.нар. хаплогрупи. Всяка се означава с главна латинска буква, а разклоненията ѝ – с комбинация от цифри и малки латински букви след нея. Класификацията по хаплогрупи е отделна за произхода по майчина и по бащина линия. В този текст използваме „хаплогрупа“ и „генетична линия“ като синоними.

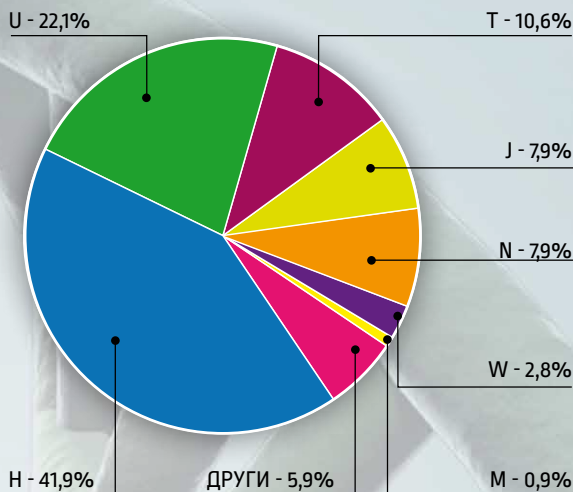
Във всяка популация (езиково, етнически или географски определена) се срещат по няколко различни бащини (У ДНК) и майчини (мтДНК) хаплогрупи. Няма популация, в която да се среща само по една майчина и бащина линия. Но някои са по-пъстри от други. Отделна хаплогрупа не може да е „диагностична“ за дадената популация, защото я има и при други. Но комбинацията от различни хаплогрупи и честотата, с които те се срещат в нея – могат.

Различните хаплогрупи са най-разпространени на различни места – примерно в Източна Азия се срещат предимно едни, а в Европа – други. В зависимост от това кои ги има в популацията, може да се прецени кой район населява тя и/или откъде е по произход. Когато народите мигрират, те носят „профила“ си със себе си и ако се установят сред много различни от тях, веднага ще се открият. По пътя си обаче неизменно се смесват с други народи, така че колективният портрет се обогатява с привнесени генетични линии.

От друга страна, ДНК постоянно акумулира промени (т.нар. мутации), които се натрупват в генома на всеки от членовете на популацията, и затова с времето (говорим за векове и хилядолетия) колективният портрет се „нюансира“. Иначе казано,

МАЙЧИНИ ЛИНИИ СРЕД СЪВРЕМЕННИТЕ БЪЛГАРИ (mtДНК)

Източник: Bulgarians vs the other European populations: a mitochondrial DNA perspective, Karachanak S. et al, 2012, International Journal of Legal Medicine

популацията родоначалник и популацията наследник може малко да се различават.

Важно е да се има предвид, че в случая става дума за мутации, които не са свързани с болести, а са неутрални.

С ЕВРОПЕЙСКИ ГЕНИ

И така, какво правят генетиците. Те изследват ДНК от зъбите на живели в периода VIII–X век. Съдейки по най-различни (предимно културни) белези, археолозите са определили техните погребения като прабългарски. Останките са открити в три некропола – край Ножарево (Силистренско), в т.нар. Манастир на Мостич (Шуменско) и в Туховище (в района на Сатовча, Гоцеделчевско). Според акад. Ангел Гълъбов в този разположен толкова на юг некропол вероятно са погребани т.нар. Куберови българи, т.е. тези, водени от

брата на Аспарух Кубер, които се установили точно в този район.

Генетиците получават резултат от общо 13 проби, определени са 12 отделни хаплотипа (*индивидуални ДНК профили – бел. ред.*), два от хаплотиповете съвпадат, т.е. вероятно погребаните са много близки роднини. 12-те хаплотипа са класифицирани в 10 хаплогрупи. Точно тези хаплогрупи са разпространени и сред съвременните европейци и западни евразийци.

Изследователите сравняват честотата на получените хаплогрупи с тези при някои съвременни евразийски популации включително от района Волга–Урал. На този въпрос е обърнато специално внимание, защото между VII и XIII век там е Волжка България, основана от брат на Аспарух кан Комраг. Значителна част от тамошните татари и от чувашите смятат, че са наследници на прабългарите, но сравненията, направени на база на анализа, опровергават това.

„Прабългарите напълно се различават от населяващите днес района на Волга и Урал“, пишат авторите на статията.

Десетте хаплогрупи, към които спадат изследваните прабългари, са H, H1, H5, H13, HV1, J, J1, T, T2 and U3.

„Резултатите ни показват, че хаплогрупите, към които спадат прабългарите, са предимно западноевразийски. По майчина линия те произхождат от Западна Евразия. Сред древните проби никоя не принадлежи към някоя от типичните източноазиатски хаплогрупи F, B, P, A, S, O, Y или производните на M, нито към африканската хаплогрупа L. Т.е. сред изследваните прабългари няма никой с източноазиатски произход. Този резултат подкрепя концепцията за произход по майчина линия на старите българи от Западна Евразия и отхвърля тезата за техния монголо-алтайски и хунотатарски произход“, заключават изследователите.

Те сравняват хаплогрупната принадлежност на прабългарите с тази на съвременните българи и установяват, че към хаплогрупа H, която преобладава в съвременните европейски популации и се среща у 41,9 % от съвременните българи, спадат 7 от 13-те индивида. Останалите древни проби се отнасят към някоя от следните хаплогрупи, характерни за Западна Евразия: HV1, J, J1, T, T2 и U3. Сред съвременните българи те се срещат съответно с честота 0,2%, 7,9%, 1,3%, 10,6%, 6,3% и 1,9%.

„Нашите резултати показват, че в генетично отношение прабългарите си приличат със съвременните българи“, пишат авторите на статията.

РОДА С ИТАЛИАНЦИТЕ

От сравнението на прабългарските проби с показателите на съвременните европейски популации става ясно, че от митохондриална гледна точка (т.е. по майчина линия) прабългарите стоят между югоизточните и южните европейски популации, сред които са и съвременните българи. Прабългарите са генетично различни от северните и западните европейци и от

населението на Близкия изток и Кавказ. Най-близки до прабългарите са италианците от централната част на Ботуша и, разбира се, съвременните българи.

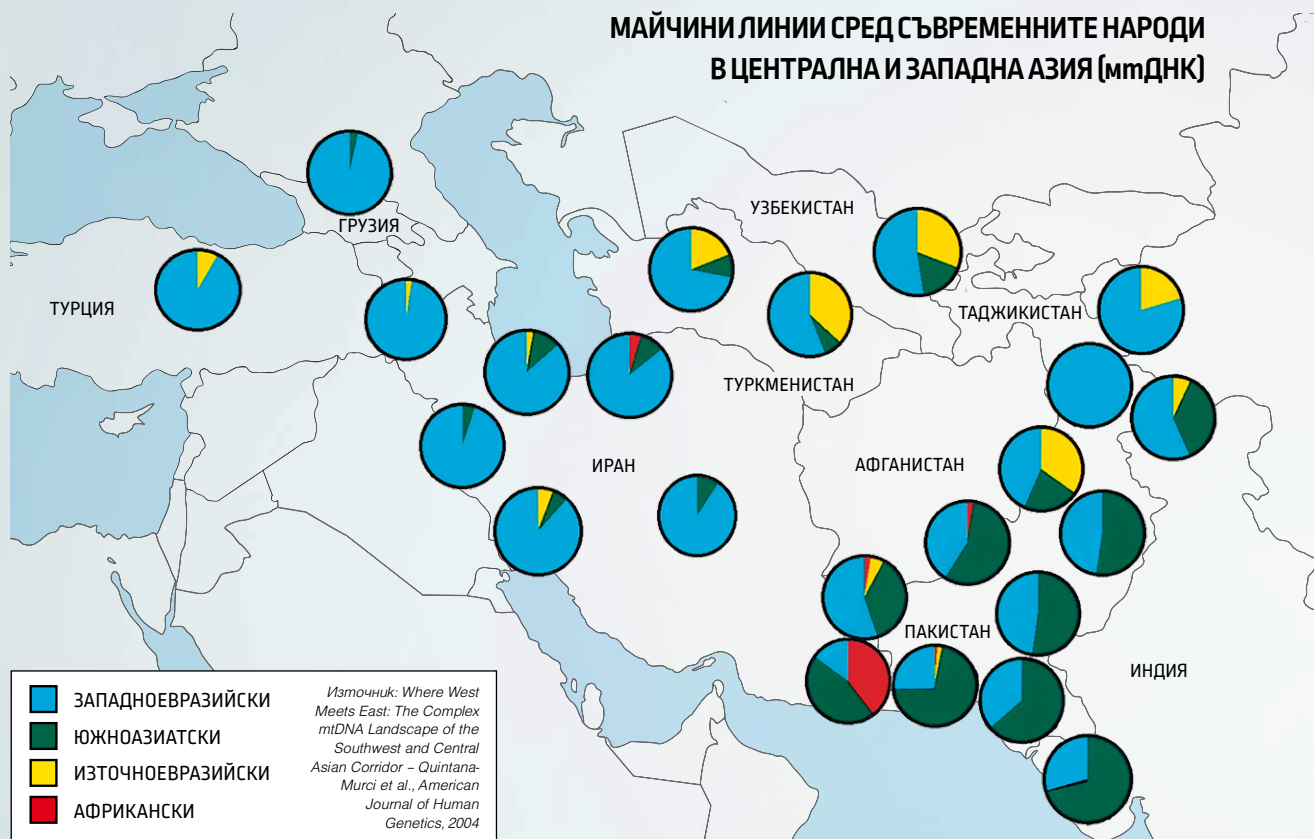
„Нашите резултати показват, че в генетично отношение прабългарите са подобни на днешните българи и на някои европейци от югоизточната част на континента“, обобщават изследователите в статията.

Интересно е какво би показал анализът на бащините линии сред прабългарите, но както казахме, това изследване се прави

само на мъжки индивиди. А е и трудно, особено при древна ДНК, така че засега не е прилагано върху тези проби.

Безспорно ДНК анализът на прабългарски костен материал е голям успех за българската наука, която все по-често прилага авангардни методики. Чл.-кор. проф. Драга Тончева обяснява: „Историята госкоро се базирала на антропологични изследвания, но с развитието на генетиката и по-специално на геномиката изследванията на ДНК стават изключително важни.

МАЙЧИНИ ЛИНИИ СРЕД СЪВРЕМЕННИТЕ НАРОДИ В ЦЕНТРАЛНА И ЗАПАДНА АЗИЯ (mtДНК)

Карта на Югозападна и Централна Азия, на която са отразени резултатите от мтДНК изследванията на сегашните населения на съответните страни. Разноцветните сегменти в кръгчетата отразяват дела на различните хаплогрупи кластери. За някои страни има повече от един показател, тъй като сред населението са изследвани различни етнически и езикови групи.

Популационната генетика е нов и много точен инструмент, който дава изключително полезна информация за разшифроване на минали събития. Защото промените, които настъпват в ДНК, се натрупват през вековете и отразяват и минали генетични изменения, които могат да бъдат сравнявани между популациите. Това е прецизен подход за търсене на генетични разстояния и генетични връзки между различни народи. Затова съвременните изследвания на митохондриална и У-хромозомна ДНК ни дават възможност да придобием представа за съвременните популации, но и за изменения, които са се натрупвали през вековете.“

ДНК изследването не може да даде отговор на въпроса какъв е бил езикът на древните българи. Но както казва акад. Гълъбов, „може да покаже дали техният ДНК профил прилича, или е различен от профила на тези популации, които говорят тюркски езици. А той е категорично различен“.

Защо обаче прабългарите са по-близки до италианците от Централна Италия, отколкото до съвременните българи? (Виж координатната таблица в началото на статията.) „Защото в ДНК на съвременните българи са се натрупали още много мутации. И защото имат добавка и на други предшественици – траки и славяни, оттук са минавали и келти, и готи“, обяснява акад. Гълъбов.

В исторически извори има информация, че прабългари са живели на Апенинския полуостров. Според Теофан Исповедник те се заселват в Лангобардското кралство в Северна Италия след разпадането на Велика България, предвождани от кан Алцек – най-

малкия, пети син на кан Кубрат.

Според Павел Дякон пък прабългарите на Алцек се преселват в областта Беневетум в Южна Италия през 60-те години на VII век. Павел Дякон обаче не дава сведения откъде са дошли Алцеквите българи.

В названията на много населени места и фамилни имена в Италия присъства „булг“, което мнозина интерпретират като наследство от българското присъствие на Италийския полуостров.

ПОТОМЦИ

По данните от ДНК изследването може ли да се предположи къде конкретно е било мястото на произход на древните българи? Акад. Гълъбов и чл.-кор. Тончева са категорични, че не може, но в комбинация с езикови данни, археологически находки, древни писмени извори – да.

Питам ръководителите на изследването коректно ли е да се сравняват древни и съвременни народи (пра- и съвременни българи) и защо. „Защото има проекция. Коемо се намира в древните, се проектира в съвременните, но много по-богато, с допълнителни изменения. Т.е., ако приемем, че древното е една подложка, върху нея с времето се наслагват изменения и това дава отражение. Но виждате, че при прабългарите има хаплогрупи, които и сега съществуват сред съвременните българи, и не се среща такава, която да я няма сред съвременните българи. С изследването на древен ДНК материал имаме възможност да гледаме в дълното на историческите събития. И за нас беше много важно, че сред древните българи не открихме източноазиатско наследство и хаплогрупи, типични за тюркските народи“, подчертава чл.-кор. проф. Драга Тончева.

ДИСКУСИЯ:

Българите: какво (не) знаем за себе си

Познаваме ли ние, българите, собствената си история? Правилно ли отразяват учебниците миналото ни като народ? Премълчават ли се неудобни истини? Какви митове са изместили фактите? Кажете ни мнението си. Споделете хипотезите си. Дайте ни своята алтернативна картина на историята или на конкретни моменти от нея. Пишете ни на jmilcheva@ossem.eu или на адрес **София 1421, бул. „Черни връх“ 1-3, офис 7**. Най-интересните гледни точки ще намерят място на страниците на „8“. В следващия брой очаквайте статия на проф. Петър Добрев – един от най-сериозните и задълбочени изследователи на прабългарите.

ДО ТЕБ ВЪВ ВСЯКО ПРИКЛЮЧЕНИЕ

VIVACOM подкрепя Кирил Николов - Дизела
шампион по планинско бягане

Samsung
Xcover 550

3⁹⁰
лв./мес.

с Net&Call XXL

Сертификат IP67
за защита от прах и вода*

Samsung
GALAXY Xcover 3

10⁹⁰
лв./мес.

с Net&Call XXL

Цените на телефоните са за равни месечни вноски за срок от 24 мес. за лоялни клиенти на VIVACOM, с договор от поне 9 мес., при сключване на нов 2-годишен договор на план Net&Call XXL. Лихвеният % е фиксиран, ГТП 8%. Samsung Galaxy Xcover 3,

 VIVACOM
Всичко, което ни свързва

24 мес. x 10.90 лв. = 261.60 лв. Цена без доз.: 429.90 лв.; Samsung Xcover 550, 24 мес. x 3.90 лв. = 93.60 лв. Цена без доз.: 219.90 лв. Офертата е валидна до изчерпване на количествата. *Повече информация на www.vivacom.bg

Малки булки

*Калиничките - белите цветя
на Асеновград по Енъовден*

доц. д-р Вихра Баева, снимки Юлиан Ангелов

НАВРЪХ МАГИЧЕСКИЯ ЕНЪВДЕН СТОТИЦИ МОМИЧЕНЦА, ОБЛЕЧЕНИ КАТО БУЛКИ, ПРЕМИ-
НАВАТ В ТЪРЖЕСТВЕНО ШЕСТВИЕ ИЗ ЦЕНТЪРА НА АСЕНОВГРАД И ИЗПЪЛВАТ УЛИЦИТЕ МУ С
КРАСОТА, ЧИСТОТА И НАДЕЖДА ЗА ДОБРО. В НАШИ ДНИ ОБИЧАЯТ НЯМА АНАЛОГ НИКЪДЕ И
Е ЧАСТ ОТ НЕПОВТОРИМИЯ ОБЛИК НА АСЕНОВГРАД. И ДОКАТО УЧЕНИ И МЕСТНИ ПОЗНАВА-
ЧИ ВСЕ ОЩЕ СПОРЯТ ЗА ПРОИЗХОДА И СМИСЛА НА ТАЗИ ТРАДИЦИЯ, ПРАЗНИКЪТ СЕ РАЗ-
РАСТВА, ПРИВЛИЧАЙКИ ВСЕ ПОВЕЧЕ МАЛКИ УЧАСТНИЧКИ, ВЕЧЕ И ОТ ДРУГИ ГРАДОВЕ, ДАЖЕ
ОТ ЧУЖБИНА. ТАЗИ ГОДИНА И НИЕ, ОТ СПИСАНИЕ 8, БЯХМЕ ЧАСТ ОТ ТАЗИ БЯЛА ПРИКАЗКА
И ОСТАНАХМЕ ЗАПЛЕНЕНИ ОТ ВЪЛШЕБСТВОТО НА КАЛИНИЧКИТЕ.

*Доц. Вихра Баева от Института за етнология и фолклористика с етнографски музей към БАН по традиция представя на страниците на **Списание 8** изключително интересни ритуали като „старците“ кукури в Дъбене (брой 3/2010), обичая за зачеване „Златна ябълка“ в Горни Воден (5/2010), отведе ни при камъка, растящ край Горни Богров (1/2012) и змейовете от село Пирин (1/2014).*

Юлиан Ангелов е фотограф и историк, обиколил над 40 държави в Европа, Азия и Африка. Бил е главен редактор на сп. „ГЕО“ (България), основател и зам.-главен редактор на сп. „Одисей“, редакционен директор на сп. „Пътешественик“ и сп. „The Explorer България“. Автор на над 15 самостоятелни фотоизложби и на книгата „За свещените крави и качеството на дните“.

Денят на лятното слънцестоене, една от повратните точки в годишния цикъл, се посреща из цяла Европа с ритуали на почит към слънцето. В християнския свят празникът се свързва с рождението на Йоан Кръстител, наричан и Предтеча, защото с делата и пророчествата си се явява предшественик на Иисус. Интересна връзка съществува между рождението дни, разликата им е точно шест месеца: Йоан се ражда на 24 юни, който по римско време е бил най-дългият ден в годината, а Рождество Христово на 24 декември почти съвпада със зимното слънцестоене. Така по значение и важност в календара 24 юни се оказва нещо като летен аналог на Коледа – начало на нов период от годината, когато се правят пожелания за бъдното и се нарича за добро.

ЕНЬОВА БУЛЯ

В българската традиция празникът е известен като Еньовден или Яневден. Макар да става дума за християнския пророк, в народните песни и вървания срещаме един по-различен образ – Еньо или Яньо, митичен герой, свързан със силата на слънцето, който носи плодородие, здраве и щастлив брак. Смята се, че на този ден слънчевата енергия е най-мощна и се предава на водата и лековитите треви. Затова основните ритуали са посрещане на изгрева, къпане в росата или близката река, бране на билки, плетене на венци и китки, гадания за любов и брак. Някъде е популярен обичаят „Еньова буля“ – малко момиченце

се облича като булка и със специални обредни песни и хора момите го носят из селото, нивите и лозята, а после Енята гадае коя мома какъв мъж ще вземе. Това става с ритуала „напяване на китки“. От предишната вечер момите наливат при обредно мълчание или със специални песни вода в ново котле и всяка остава своя китка, белязана с нишан: пръстен, обица, мънисто или друг неин предмет. Котлето ношува под звездите – под трендафил или зелено дърво. На сутринта Енята вади от него китките една по една, а момите изпълняват кратки песнички или речитативи. Така всяка девойка узнава какъв ще е бъдещият ѝ мъж: красавец, богаташ, сирак, вдовец, орач, овчар, занаятчия, даскал...

НАР ПО КАЛДЪРЪМА

В горещия следобед на 23 юни прекрачваме прага на Етнографската къща в Асеновград и сякаш се връщаме назад във времето. В гръното на сенчестия двор се издига красива възрожденска сграда, а пред нея расте нар, чиито алени цветове се ронят върху калдъръма. Под дървото седи Росица Иванова, уредник в музея, и като добра магьосница плете еньовденски венец от билки и полски цветя. До нея традиционно котле с мълчана вода, налята от специален извор, очаква нишаните на калиниците. Докато ни разказва за предстоящия празник, Роси довършва венеца и украсява с него котлето, а не след дълго започват да пристигат първите момиченца, придружени от баби, майки, понякога и татковци. Сега са в ежедневните

си грехи, но на празника ще облекат бели премени. Разбира се, традицията неизбежно е осъвременена – гнешните нишани често са пластмасови пръстенчета, шноли и гривнички с кукли Барби и принцеси на „Дисни“, „вълшебни“ пръчици, коронки. Роси закрепя към тях лентички с имената на децата, за да не стават грешки, а после момичетата ги потапят в котлето.

Постепенно съгът се напълва – до вечерта минават над 50 деца. Най-малката, Александра, е само на 7 месеца, а най-големите са на около 10 г. Смята се, че калинички могат да бъдат само малки момичета, по традиция ходят три поредни години, когато са между 3 и 5, но в наши дни нещата са по-свободни. Някои толкова харесват обичая, че ходят четири и повече

години поред. Приказваме си със седемгодишната Катрин, която живее с родителите си в Лондон, но има баба в Асеновград и вече за втора година е калиничка. Има и момиченце от София, майка ѝ специално я довела, след като научила за празника. Децата искат да са калинички най-вече заради красивите бели рокли – всяко момиченце си мечтае да бъде принцеса. За родителите това е начин да се приобщят към традициите на родното си място, а и да се порадват на децата си, да се похвалят с тях пред близки и познати. Има обаче и поверие, че която е била калиничка, по-лесно ще се омъжи и ще има щастлив брак. Постепенно потокът на момичетата секва, всички се разотиват, а котлето остава да ношува под звездите...

По стара еньовденска традиция калиничките се провират през венец от билки и цветя.

Отец Йордан отслужва
празнична литургия в храма
„Св. Николай Чудотворец“.

ВИЖТЕ НАШАТА КАЛИНИЧКА

В ранното утро на Еньовден градът е притихнал, сякаш омаян от шума на реката, а въздухът ухае на смокини и треви. Отново сме в двора на Етнографската къща, където вече се събират момичетата в бяло. Роклите им са от ефирни, светли материци, украсени с тюл, волани и цветя. Малките главици са с празнични прически, косите са покрити с волани и венчета. Някои носят и малки бели чадърчета според старата станимашка традиция (Станимака е старото име на Асеновград). На входа ги посрещат децата от народно читалище „Родолюбие“ в традиционни носии и голям венец в ръце. Малките хубавици се провират през него за здраве, а децата от Вокална група „Калина Малина“ пеят песента на калиничките под съпровода на акордеон:

*„Виждете наш'та калиничка
колко е красивичка!
Тя ще стане по-красива,
нека ни е живичка!“*

Текстът всъщност е перифраза на детско стихотворение от поета Чичо Стоян, а в мелодията, която на пръв поглед прилича на стара градска песен, се разпознава „Край Босфора шум се вдига“. Интересна е историята на тази малка песничка. На практика местните хора получават обичая Калиница като „наследство“ от гърците, населявали Станимака докъм 20-те години на XX век. За това свидетелстват труговете на гръцки и родни етнографи, а и спомените на старите станимаклии. По примера на гръцката общност българите също започнали да обличат своите момичета в бяло, като вместо гръцките песни пели патриотични нашенски. Вероятно по-късно някой изобретателен жител на града приспособил стихотворението на Чичо Стоян към мелодията и песничката станала емблематична за празника.

МОМИ ЗА ПРОГРАМИСТИ

Но да се върнем в двора на Етнографската къща, където започва наричането на нишаните в магическото утро на Еньовден. И тук съвременността оставя своя отпечатък: хората от музея са подготвили

специални „късметчета“, които всяко момиченце получава при изваждането на нишаните от котлето. Някои се отнасят до традиционните за Асеновград занаяти: „На която мъжът ѝ най-хубавото вино прави и пари от това печели, нейният нишан да излезе!“ или „Която за терзия се ожени, ще бъде доволна, че е все натъкмена с нови премени, нейният нишан да излезе!“. Други пожелават съпрузи със съвременни професии: банкер, счетоводител, „компютърджия“, фотограф и дори планинар. Не знаем доколко сериозно едновременно момите са приемали наричанятия, днес те се посрещат по-скоро със смях и шеги. Но могат да се чуят и коментари от типа: „И миналата година това ни се падна“ (тоест - може пък да има нещо вярно).

Когато всички нишани вече са извадени, калиничките се подреждат в редици и с песен се отправят към църквата „Св. Николай Чудотворец“, където празникът продължава. И ние поемаме с тях по старите станимашки улички и скоро влизаме в църковния двор, празнично украсен с панделки и балони. Пред очите ни се разкрива омагьосваща гледка. Пред красивата стара църква, върху свежето зелено

на тревата, сякаш са разцъфнали безброй бели цветя, огрени от утринните лъчи. В белите си одеяния, коя от коя по-хубави и чаровни, калиничките седят по тревата, шумолят с коприните на роклите си, изграят наоколо, бърборят, смеят се, тичат, викат, плачат. Сред прелестната суматоха започваме да се чудим дали се намираме в реалния свят, или сме попаднали в приказка за елфи. Църквата също е изпълнена с жуженето на калиничките, а свещеникът отслужва празничната литургия.

Именно отец Йордан Георгиев е човекът, най-много допринесъл за възраждането на традицията. Както сам ни разказа, когато постъпил като свещеник в „Св. Николай“ през 1986 г., на Енъовден имало само 3-4 калинички. След 1989 г. празникът се разраства и се превръща във важно събитие, подкрепяно от общината и широко отразявано от медиите. Това привлича още деца и днес броят им е над 500. Специално за случая пристигат и асеновградчани, живеещи зад граница, които искат децата им да участват в ритуала. Тази година има калинички, дошли от Германия, ЮАР, Австралия, САЩ.

Празничният ден завършва с фолклорен концерт на градския площад.

КАВАЛЕРИ И ХОРУГВИ

След края на службата шествието, още по-многобройно отпреди, потегля отново. Тук-там се срещат и официално облечени момченца – кавалери на калиничките. Водена от отец Данчо и момчета с хоругви, все така под звуците от акоргеона и песните, процесията се отправя към параклиса „Въведение Богородично“. Малката постройка се издига на височина недалеч от църквата. Отпреди няколко години отецът служил там, но поради големия брой деца се наложило да се „преместят“ на по-широко и удобно място. Параклисът обаче запазва своята роля, защото е свързан с местни поверия, даже е по-известен сред хората като „Калиничката“, отколкото с официалното си име. Момчетата неизменно го посещават, като се покланят пред иконата на Въведение Богородично, а на излизане свещеникът ги ръси със светена вода. После се отправят към центъра на града, а към тях се присъединява оркестърът на Военновъздушните сили в Пловдив с бодрите си маршове. Гражданите се показват от балконите, нализат по улиците, за да се порадват на гледката и да приветстват калиничките. Веселото шествие минава по главната улица, пресича реката и завършва под дебелия сенки на градския парк, където за калиничките са приготвени венци и арки от цветя, през които преминават за здраве по еньовденски обичай. Накрая отец Данчо произнася празнична проповед, последвана от песни, танци и подаръци за всички малки участници.

Разбира се, празникът невинаги е бил в сегашния си вид – и той се променя с годините. Етнографските описания на български и гръцки автори разказват, че в началото на XX век калиничките били много по-малко. Всъщност всяка махала имала по една – две на три до пет години. Момчетата от квартала се събирали в дома му, за да го натъкмят в булчинска премяна, а после го придружавали в обиколката му из града, подобно на придворни дами. Всички девойки носели книжни ветрила и венци от цветя, а една от тях държала специално чадърче над главата на калиничката. Ако две калинички се срещнали, трябвало задължително да се прикрият, за не се видят – поверие, което и до днес се спазва по време на сватба. Участвали и момчета, въоръжени с пръчки или тризъбци от хартия като своеобразна охрана на шествието. Минавали през параклиса „Св. Ян“ („Св. Йоан Кръстител“), а после и през „Въведение Богоро-

дично“, за да получат благословията на свещеника. Следвало наричане на нишаните, познато с гръцкото название „Клидон“, което значи „ключ“, тъй като котлето символично се заключавало през нощта. Празникът завършвал с гощавка за всички, подготвена от майката на калиничката. Това се повтаряло три поредни години, след което избирали нова.

По времето на социализма обичаят не бил насърчаван от властите, но продължил да съществува, макар и в доста по-скромни мащаби. По-възрастните жители на Асеновград и досега си спомнят с умиление как майсторели премените на калиничките с погръчни средства. Понякога дори крадели плат за пердетата от бабините ракли, за да направят рокли и воали. Пъстрите групички деца продължили да обикалят градските улици, но рядко посещавали параклисите.

МАРКА АСЕНОВГРАД

С идването на демокрацията и благодарение на усилията на отец Йордан и на хората от Етнографската къща празникът добива сегашния си вид. Явно някъде по това време е отпаднало и делението между калиничките и придружаващата ги „свита“ и всички участници в обряда станали калинички. Така никое от момчетата не се чувства пренебрегнато и всички имат възможност да се натъкмят в красиви бели одежди. За това, естествено, допринася и процъфтяващото производство на булчински рокли, с което Асеновград става известен в последните десетилетия.

Любопитно е да се разбере символиката, която стои зад ритуалните действия или, иначе казано, каква история ни разказва обичаят Калиница. Всъщност, както е естествено за фолклора, историите са разнообразни и се преплитат и наслаждат. Всички обаче са единодушни, че названието идва от гръцкия корен *καλός*, което значи добър, хубав. Според едни името може да се преведе като „хубавелка“, според други означава „хубава булка“, а според трети е съкращение от *Καλοяница* – хубава Яница – в съответствие със свети Йоан или Ян, честван на този ден.

От етнографа Росица Иванова научихме стара станимашка легенда, според която Калиница била млада девойка, сираче. Ходела по черквите и събирала подаяния, за да се препитава. Веднъж видяла насън, че един голям кораб се руши. Скоро османските завоеватели нападнали града и тя загинала при отбраната му близо до параклиса „Въведение Богородично“. Години по-късно местна жена получила

съновидение за останките на момичето, а иконите в параклиса започнали да плачат за него – доказателство за светостта му. В памет на загиналата праведна девойка на Еньовден хората започнали да обличат момиченце в бели грехи. Освен това на този ден в Асеновград цъфтяло цветето пурпур (може би пурпурната ехинаacea?), а в звездното небе можела да се види звездата на Калиница и малко облаче, което било нейната душа.

В църковните книги пък се пази друга история, която отново свързва ритуала с пагането под османска власт. Разказа ни я отец Данчо, като уточни, че „църковният вариант винаги е най-точен, защото църквата най-добре пази историята и преданията“. Точно на Еньовден Калиница била невеста под венчило, но нашествениците нахлули в града и развалили сватбата. Заедно с младоженеца и част от сватбарите тя избягала в планината. Вечерта, когато завоевателите пирували и се радвали на победата си, младежите слезли отново в града и направили опит да ги прогонят. Били заловени и убити, но в тяхна чест местните хора създали празника: като спомен за загиналата булка започнали да обличат момиченце в бели грехи и го нарекли калиничка.

Местният краевед Теодор Пеев пък свързва обичая с християнския празник Въведение Богородично. Тъй като родителите на Богородица - праведните Йоаким и Ана, дълго нямали деца, дали обет, че ако се сдобият с рождба, ще я посветят на Бога. Бог ги дарил с момиче и когато малката Мария станала на три години, те я отвели тържествено в йерусалимския храм в изпълнение на обещанието си. Църковното предание разказва, че родителите и приятелите на семейството водели детето, придружени от млади девизи със свещи в ръце. Поставили момиченцето на първото стъпало пред входа и за почуда на всички то се изкачило само по 15-те стъпала и се спряло на най-горното, където го посрещнал първосвещеникът Захария.

По традиция тази сцена се изобразява и на иконите на Въведение Богородично, включително и на патронната икона в едноименния асеновградски параклис. Както изтъква Теодор Пеев, не е трудно да се открие съответствие между описания сюжети и някои от елементите на обичая Калиница в традиционния му вариант: калиничката е тригодишна, придружава се от група по-големи девойки и от родителите си, въвежда се в параклиса, посветен на Въведение Богородично. Това тълкувание обаче не обяснява традиционното наричане на нишани, част

от ритуала, нито пък отчита разминаването във времето: Калиницата се прави на Еньовден, докато Въведение Богородично е на 21 ноември.

СЛЪНЧЕВА НЕВЕСТА

От гледната точка на етнолога е очевидна връзката на обичая Калиница с характерната за този ден Еньова буля. Разбира се, празникът не е в традиционния си вид, типичен за селските райони, а е видимо модернизирани. Безспорно е градското влияние, за което със сигурност е допринесло гръцкото присъствие в Станимака. Впрочем разполагаме с данни, че докъм края на XIX век обичаят се е провеждал и при българите във вид, близък до традиционния. В „Български народен сборник“, издаден от известния етнограф и фолклорист Васил Чолаков през 1872 г., се съдържа описание на ритуала Калиница, разпространен по онова време в Пазарджик, Асеновград и околните села. Момичетата се обличали в невестински премени и носели специални сватбени украси от „телове“ на главите си, а едно от тях било пребулено с червено було. Отново се гадаело за женитба: в ново гърне се слагали пръстените на момите и се заключвали с катинар, покривали се с булото и с огледало и се оставяли да ношуват под шипков хрест. На сутринта се извършвало познатото гадаене за женитба.

По сведенията на Чолаков Калиница е била популярна и сред българското население в Асеновградско, но с течение на годините под гръцко влияние се наложил градският, модерен вариант на обичая. Независимо от различията обаче, основните елементи на Еньовата буля присъстват и при Калиницата: малко момиче в булчинска премяна; по-големи девойки, които обикалят с него из селището, напъване на нишани и гадаене за женитба. И в двата случая виждаме обредно разиграване на сватба, а самото название Еньова буля показва, че младоженецът е Еньо. Разбира се, не християнският пророк, а една много по-гравна митична фигура, която можем да свържем със слънцето, тъй като времето на обреда съвпада с лятното слънцестоене. Това тълкуване се подкрепя и от песните, изпълнявани на този ден в някои части на страната. В тях се разказва за хубава девойка, в която слънцето се влюбва и я взема при себе си на небето. Така в най-дълбокия си символичен пласт обредът Калиница всъщност разказва красивата приказка за слънчевата невеста.

Добре дошли край Дивия Дунав!

Поречието на река Дунав е все още слабо позната дестинация за почивка и туризъм. Затова пък разполага с уникални природни и културни ресурси, запазили се или успели да се възстановят през последните десетилетия. Втората по големина река в Европа в голяма част от българското ѝ поречие е един малко познат свят, изпълнен с приключения, за които малцина подозират. Света на Дивия Дунав можете да откриете в общините Тутракан, Сливо поле и Главиница, намиращи се между Русе и Силистра. Природата по този край ще ви пренесе далеч от добре познатото, ежедневието и очакваното, историята на местните селца и градчета ще ви изненада с дълголетието си. Легенди, поверия, но и материално наследство и живи традиции, религиозно многообразие,

Прословутата тутраканска рибена чорба

занаяти и рибарски майсторлък, предаван от поколение на поколение, са истинско богатство, което очаква търсачите на нови познания и преживявания. С финансовата подкрепа на Европейския фонд за рибарство и Република България, чрез „Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“ 2007-2013 по проект „Създаване на нови туристически продукти в общините Тутракан, Сливо поле и Главиница за устойчиво развитие на екологичен и риболовен туризъм“ местното Сдружение за развитие на туризма в региона на Тутракан е разработило дълъг над 50 км комбиниран маршрут за пешеходен, велосипеден и воден туризъм. Подходящ е за едnodневни, двудневни и трidневни преходи.

За да му се насладите напълно, сдружението предлага обучени водачи, двуместни каяци, сал, велосипеди, моторна лодка за риболовен туризъм, разходки по Дунава и обезопасяване на по-големи групи, както и транспорт на оборудването по маршрута.

СНЦ „Сдружение за развитие на туризма в региона на Тутракан“

Тел. 0892 212 817, 0897 771 259

office@tutrakan-tourism.eu

www.tutrakan-tourism.eu

www.facebook.com/tourism.tutrakan

© снимки: Пламен Драганов и Петко Петков

Wir leben Autos.

НАКЪДЕ В НЕДЕЛЯ

Хаджидимово

*В зоопарка животните
се разхождат свободно.
У нас само там може
да се види кенгуру албинос*

Женя Милчева, снимки Владимир Мачоков

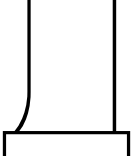
то кенгуру

■ „ПЕТКО, НЕ! ПРЕСТАНИ ДА СЕ БЛЪСКАШ, ИМА ЗА ВСИЧКИ. И СТИГА СИ ИЗТИКВАЛ ПО-МАЛКИТЕ НАЗАД!“ ПЕТКО ОБАЧЕ НАПЪЛНО Е ЗАГЪРБИЛ ДЖЕНТЪЛМЕНСКИТЕ ОБНОСКИ И САМО ЯДЕНЕТО МУ Е В ГЛАВАТА. НАГЪВА ФИЛИИТЕ ЕДНА СЛЕД ДРУГА, А ГОЛЕМИТЕ МУ КРАСИВИ ОЧИ ГЛЕДАТ НЕВИННО И ПОДКУПВАЩО. ПЕТКО Е ЕЛЕН ЛОПАТАР. НАЙ-ВЪЗРАСТНИЯТ В СТАДОТО И ГОРД СОБСТВЕНИК НА ХАРЕМ ОТ НЯКОЛКО КОШУТИ, БАЩА НА ПЕТКО-МЛАДШИ И ОЩЕ ДУЗИНА МАЛКИ. МЪЖКАРЧЕТА С ЕДВА НАБОЛИ РОГЦА И НЕЖНИ МЛАДИЧКИ ЖЕНСКИ, СЯКАШ ИЗЛЕЗЛИ ОТ „ДИСНИ“ КЛАСИКАТА „БАМБИ“. ЗАПОЗНАВАМЕ СЕ В ЗООПАРКА НА ГРАД ХАДЖИДИМОВО, ГОЦЕДЕЛЧЕВСКО. ТОВА ВЕРОЯТНО Е ЕДИНСТВЕНОТО МЯСТО В БЪЛГАРИЯ, КЪДЕТО МОЖЕШ ДА ОБЩУВАШ С ЖИВОТНИТЕ НЕПОСРЕДСТВЕНО – ДА ГИ ГАЛИШ, ДА ГИ ХРАНИШ ИЛИ ПРОСТО ДА ГИ НАБЛЮДАВАШ ОТБЛИЗО. СВИКНАЛИ СА С ХОРА И СА ДРУЖЕЛЮБНИ.

Еленът лопатар Петко-младши преценява гали да одобри снимката, която му е направил фотографът Пепи.

 ойдохме в южното градче, защото в района му има места, които са интересни за цялото семейство - и за децата, и за родителите, и там можете да си прекарате един приятен уикенд заедно. Докара ни бързо и комфортно яркочервената ни Opel Corsa. Въпреки че през цялото време климатикът работеше на максимум, нито за миг не изгуби мощност и пъргавина. Изстрелваше се по бауриите като ракета, а равностетката показва, че и разходът на горивото не е скочил от допълнителното натоварване постоянно да ни охлажда в жегата.

Животните в зоопарка на Хаджидимово са дружелюбни - свикнали са с хората, не бягат и с охота вземат храна от ръката, позират за снимка и се оставят да бъдат „мачкани“ от децата. Те яхат понитата, гонят зайчетата между дърветата, шляпат във вадата на патиците, клечат край дървеното корито, в което плава черният лебед (с такова достойнство, сякаш е в най-люксовото езеро), висят на гроздове по мрежата около къщичката на кенгурата.

Правилно разбрахте, да – там наистина има кенгура – двойка с обичайния кафеникав цвят и двойка чисто бели с червени очи от не много едра порода. „Цветнокожите“ родители си имат наследник, който любопитно наднича от торбата на майка си. Май в друг български зоопарк кенгура няма, а и да има, едва ли са на ръка разстояние. От опит установихме, че не си падат по моркови и зеле, но хават хляб с удоволствие.

Като го държат с две „ръце“ и го поднасят към устата си, удивително приличат на хранещ се човек. Те единствени са държани в заграждение, защото са твърде добри скачачи, за да бъдат допуснати близо до оградата на зоопарка. Тя отделя десетки декари, в които животните се разхождат свободно, а не са затворени в клетки.

Неотдавна се наложило да бъде надстроена, защото не се опряла и на Петко. Той с лекота я прескочил, дори без да се засилва, та трябвало да бъде заловен и върнат обратно. Но при все че в пъстрата компания има достолепни козли, свадливи гъсоци и наперени петли, никои от тях - нито дори Петко! - не е шефът. Шеф е един едър и високомерен паун, който съска и разперва опашка срещу конкурентите за властта или направо налита да ги кълве. Решавам да го подкупя, като му дам пшеница от глантата ми. Лакомията и боязливата се бият в главата му около 2 минути и лакомията надделява. Зачува с човка по зърната толкова отливисто, че почти ми продупча кожата. Ама търпя, защото

кога груг път ще ми падне да храня паун от ръка.

Една нахакана

райска птица се опитва да се вреди за зрънцата в глантата ми, но паунът я избутва безпардонно и така заплашително замахва с клюн, че тя се оттегля чак на покрива на сградата на пазача. Която въпреки има разкошна веранда, оборудвана с всичко необходимо, за да си разпънете трапезата на сянка. Кътове за пикник с дървени маси и пейки има на още няколко места на територията на зоопарка. Докато бяхме там, нямаше хавашци, та не видяхме как човек може да си опазва храната от животните, които, като я подушат, вкупом се втурват към нея. Една кошута се откри с паметливост – дълго след като ми свършиха морковите и краставиците ходеше по мен и ласкателно ме близваше по ръката в учтив опит да измоли още храна.

Млади козли са се покачили на покрива на една барака и си блъскаат рогата – не е ясно дали спорът е за снопа трева, който не могат да поделят, или просто ей

Wir leben Autos.

НАКЪДЕ В НЕДЕЛЯ

Зоопарк в Хаджидимово

- **Тип забележителност:** Зоопарк - животните там са свободни.
- **Уникална с:** Някои видове - само там у нас има чисто бяло кенгуру.
- **Не избирайте, ако:** Не обичате прекия контакт с животни.
- **За колко дни:** От София и ген стига, от Източна България - два.
- **Настаняване:** В Гоце Делчев има хотели, в Лещен - и къщи за гости.
- **Сезони:** Всички без зимата.
- **Колко е далече:** На около 215 км

от София, 158 км от Пловдив, 545 км от Варна.

■ **Как се стига готам:** В Гоце Делчев следвайте табелите за Хаджидимово, а там - тези за манастира. Зоопаркът е вляво от него.

■ **Достъпност:** Подходящо за трудноподвижни.

■ **Цени:** От 20 лв. за легло.

■ **За връзка:** Сайт на общината - www.hadzhidimovo.com

НАОКОЛО

Градчето е на десетина километра от границата с Гърция. На около половин час път от него е селото резерват Лещен, а на още половин час е Ковачевица. Наблизо е и летовището Папаз чаур, което отскоро е обявено за село Попови ливади - най-новото населено място в България. Природата около Места е приказно красива.

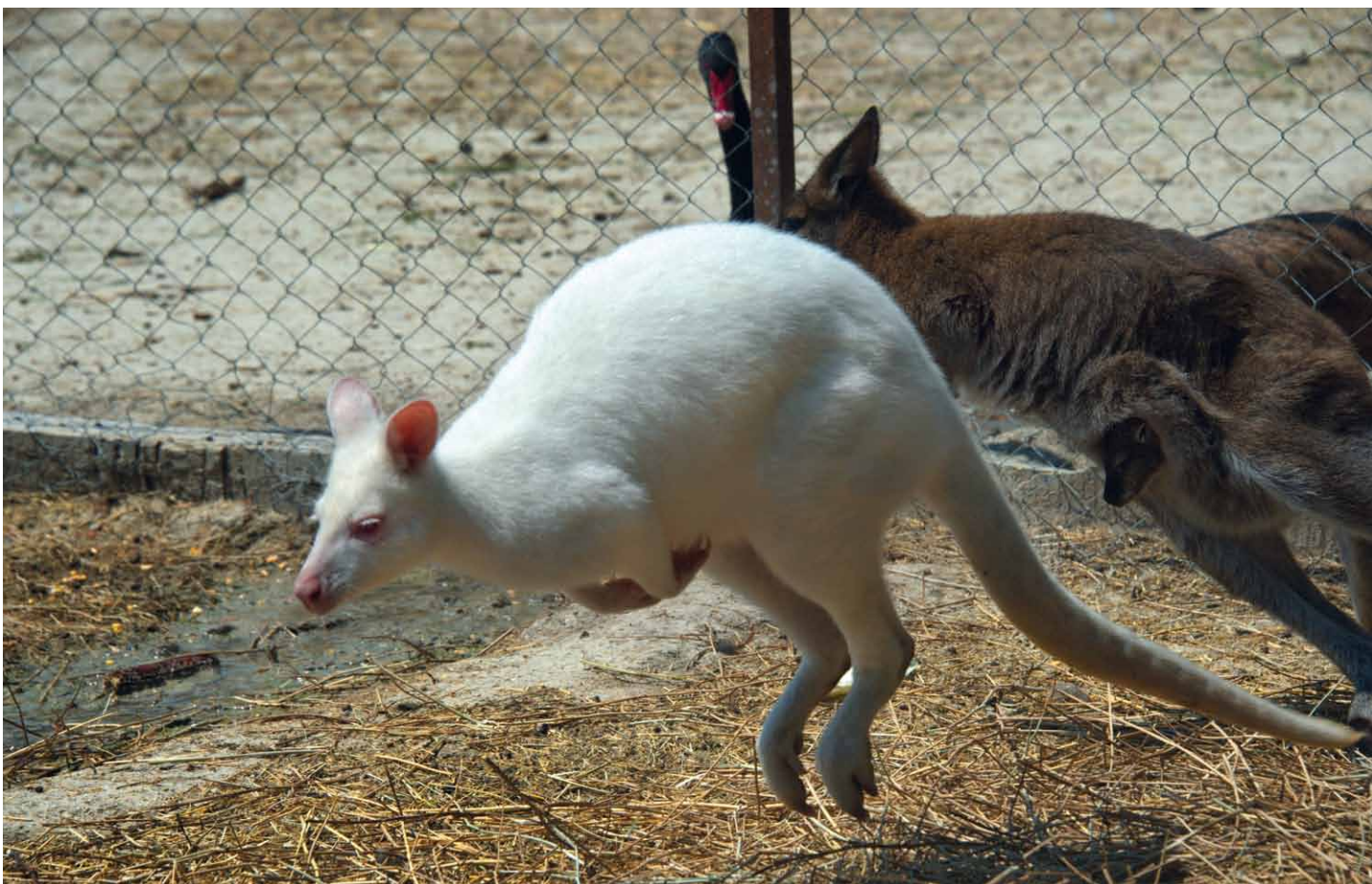
ДРУГИ В ГРУПАТА

Парк Острова в Пазарджик с добре устроени кътове за всички възрасти. Мирото - минералните извори край с. Огняново, община Гърмен. Цари Мали град - исторически парк в с. Белчин, Самоковско. Няколкодневна разходка и пикник около язовир „Кърджали“ и многобройните природни и археологически забележителности в района.

така си мерят мъжкарството. В пъстрата животинска компания има и една овца и се гържи точно като такава - шура се насам-натам и все не може да се докопа до хляба, макар че е прихванала от навика на козлите и елените да се изправят на задни крака, когато храната е на високо. Дебна едно зайче, за да го погала, но нямам никакъв шанс - колкото и тихо да се приближавам в гръб, все ме усеща и грасва. Твърде горещо е, за да си играем на гоненица.

Храната, която носим, свършва и животните загубват интерес към нас. Оттеглят се и налягат под сенките. Поведението им е недвусмислено: „Хайде, няма ли да си ходите?“

Тръгваме, защото и времето напредва, а искаме да се отбием на още 2 места в Хаджидимово. Мъжкият манастир „Св. Георги Победоносец“ на височина над града е най-южната обител у нас и е най-близо до Света гора. Има данни, че още през XIII век тук е имало храм, посветен на св. Георги, но бил разрушен от турските завоеватели и постепенно споменът за него се изгубил. Възраждането му е свързано с една легенда за овчаря дядо Атанас Лазаров, на когото неколкратно се присънвал млад мъж на бял кон. Всеки път той му нареждал да копае на една могила над града. Накрая старецът се предал пред знаците свише и на посоченото в съня място открил напълно запазена икона на св. Георги. На мястото били построени параклис и помещение за многобройните поклонници пред иконата. С ходатайството на местния бей, който бил благосклонен към българите, бил издействан

султански ферман за вдигането на храм и през 1865 г. той бил осветен. Иконата била преместена в олтаря му, но не я изнасяли за поклонения и миряните не я виждали. Едва през 60-те години на XX в. е изследвана в БАН, където установяват, че датира от периода 1750-1800 г. В двора на манастира има огромен чинар – около ствола му е изградена беседка, която побира поне 30 души на сянка под кичестата му корона. Сега към манастира се достроява нова част, странно защо в стилистиката на западноевропейски средновековен замък.

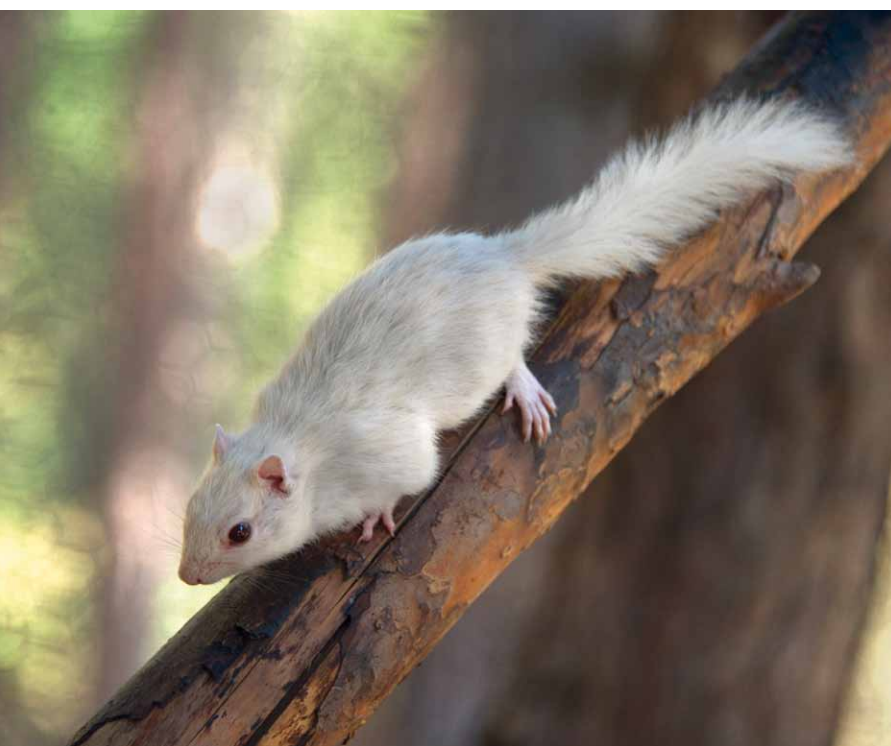
През Късната античност и Средновековието край града е имало крепост. Тогава Места била плавателна, а по течението ѝ минавал важният централно-балкански път Виа Игнация. Сега за крепостта напомнят руините от стени, високи по 1-2 метра, и останките от трите кули. Археолозите са открили там керамика от IV-VI и XIII-XIV в. Крепостта е обявена за паметник на културата с местно значение. Според тукашните хора на склона отпътък Места бил процъфтяващият римски Син град, който обаче не бил проучван археологически. До

крепостта е параклисът „Св. Димитър“, край който на Димитровден се събира цялата околия, а в почивните дни жителите на Хаджидимово излизат на пикник.

Ако имате време, отбийте се и до руините на римския град Никополис ад Нестум в недалечното село Гърмен. Основан е през 106 г. от римския император Траян в чест на победата му над даките на мястото на тракийско селище. В превод от латински името му означава „град на победата на Нестос

Архитектурният резерват Лещен привлича с атмосферата си много българи и чужденци.

Северноамериканска катерица албинос допълва палитрата от видове.

(Места)“. Разположен е на важен път, свързващ Егейския бряг с Тракия. Разцветът му като център с икономическо, политическо и културно значение е през II-VI век, от IV век е и седалище на епископ. Оттогава са двете раннохристиянски базилики, разкрити от археолозите. През 577 г. градът е разрушен от славяни и авари. Възстановен е при управлението на Юстиниан I. През IX-X век преживява нов разцвет под името Никопол и просъществува чак до XIII век, когато загиба при походите на кръстоносците.

През Късното средновековие на част от мястото има българско селище, а в югоизточната част на укрепения град – турски чифлик. През османското владичество селището се измества на няколко километра на запад, а името му се съхранява като Неврокоп (днешен Гоце Делчев). Никополис ад Нестум е единственият в Родопите запа-

зен античен град от периода на римското владичество на Балканите. Обявен е за археологически и архитектурен паметник.

По пътя обратно към Гоце Делчев спираме да погледим в хладните води на Места. Природата е като на стопкадър в жегата – нищо не помръдва, само щурците пронизително скрибуцат, чак ти писват ушите. В събота и неделя по бреговете на реката имало немалко плажувачи, но в напечения делничен следобед не заварваме никого освен рибар, който замята въдица, нагазил до кръста във водата. Нямаме време да прескочим до Огняново, но местните ни обясняват, че в този сезон минералните басейни там преливат от народ. На много от жителите на района това им е морето. По паралиите отскачат често и до гръцкото, което е на

има-няма 2 часа път. А „ако зажалиш някой ген за грамска ракия“, Драма е само на 60 км.

Отбиваме се в Лещен – селище резерват със самобитна архитектура. Тесните улочки ни връщат с няколко века назад. Присядаме на гървената пейка до една порта и си говорим, че за едновременно жител на селото това е било фейсбук – на вечерна размисъл със съседите бързо научаваш всички клюки, а одумваните ти се представят и в образ, понеже просто няма откъде другде да минат.

Основната забележителност в селото е църквата „Св. Параскева“, построена през 1836 г. Интересна е храмовата икона, на която в цял ръст са изобразени една до друга св. Параскева Римлянка и св. Неделя. Предполагането за обясняване на това странно съчетание е, че някога храмът е бил посветен на св. Неделя.

ТОЗИ МЕСЕЦ
ГЛАСУВАЙТЕ ЗА:

Кулинарно

Коя е туристическата цел, предлагаща вкусна традиционна или пък уникална храна? Къде можем да се насладим на блюда, които след това няма да забравим?

Очакваме отговорите от вас! Под мотото „Накъде в неделя?“ кампанията „По нови пътеки с Ore!“ ви представя българските дестинации, подходящи за посещение през почивните дни. Всеки месец очакваме вие да определите на www.spisanie8.bg за коя забележителност да разкажем.

През август елате на сайта ни и ни кажете с коментар коя дестинация, свързана с кулинарен туризъм, си струва да направим по-популярна и защо. Това може да ви донесе награди! **Всеки месец по един гласувал ще получи абонамент за Списание 8.** През следващите месеци ще можете да подкрепите любимите си забележителности в темите: септември - СПА, и октомври - музей. Елате и гласувайте на www.spisanie8.bg. Там ще намерите и пълните ни материали за 30-те пътеки, които ви представихме в предишния етап от кампанията „По нови пътеки с Ore!“.

Методът дистанционно наблюдение дава своите версии за това кой и защо е създал една от най-големите загадки на Родопите

ДЖЕДАИ ПРИ НИШИТЕ

НЕСТАНДАРТНИТЕ ПРОБЛЕМИ СЕ НУЖДАЯТ ОТ НЕСТАНДАРТНИ РЕШЕНИЯ. В МИНАЛИЯ БРОЙ ВИ РАЗКАЗАХМЕ ЗА ОПЕРАТОРА КРАСИМИР АНДОНОВ, КОЙТО ПОДГОТВЯ ЛЮБОПИТЕН ФИЛМ, ПОСВЕТЕН НА МИСТЕРИЯТА НА СКАЛНИТЕ НИШИ. ОКОЛО 1500-ТЕ ТРАПЕЦОВИДНИ ОБРАЗУВАНИЯ, ПРЪСНАТИ ИЗ ИЗТОЧНИТЕ РОДОПИ, СА ОГРОМНА ЗАГАДКА ЗА НАУКАТА. ДЕСЕТКИ СА СЕРИОЗНИТЕ ХИПОТЕЗИ ЗА ПРОИЗХОДА И ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО ИМ, МНОГО ПЪТИ ПОВЕЧЕ - ВЕРСИИТЕ, ИДЕИТЕ, ПРЕДПОЛОЖЕНИЯТА. ЕТО ЗАЩО РЕШИХМЕ ДА ПОДХОДИМ НЕСТАНДАРТНО - ДОКАТО ЧАКАМЕ РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПЪРВОТО ТРИИЗМЕРНО СКАНИРАНЕ НА НИШИТЕ, КОИТО МОГАТ ДА УПЪТЯТ УЧЕНИТЕ, ПОТЪРСИХМЕ ОТГОВОРА НА... ИСТИНСКИ ДЖЕДАИ. ЗА СПЕЦИАЛИСТА ПО ДИСТАНЦИОННО НАБЛЮДЕНИЕ СТЕФАН СТЕФАНОВ ВИ РАЗКАЗАХМЕ В БРОЙ 12/2009. ЕТО КАКВО ПОКАЗА ПРОВЕРКАТА НА СТЕФАН И ЕКИПА МУ ЗА НИШИТЕ.

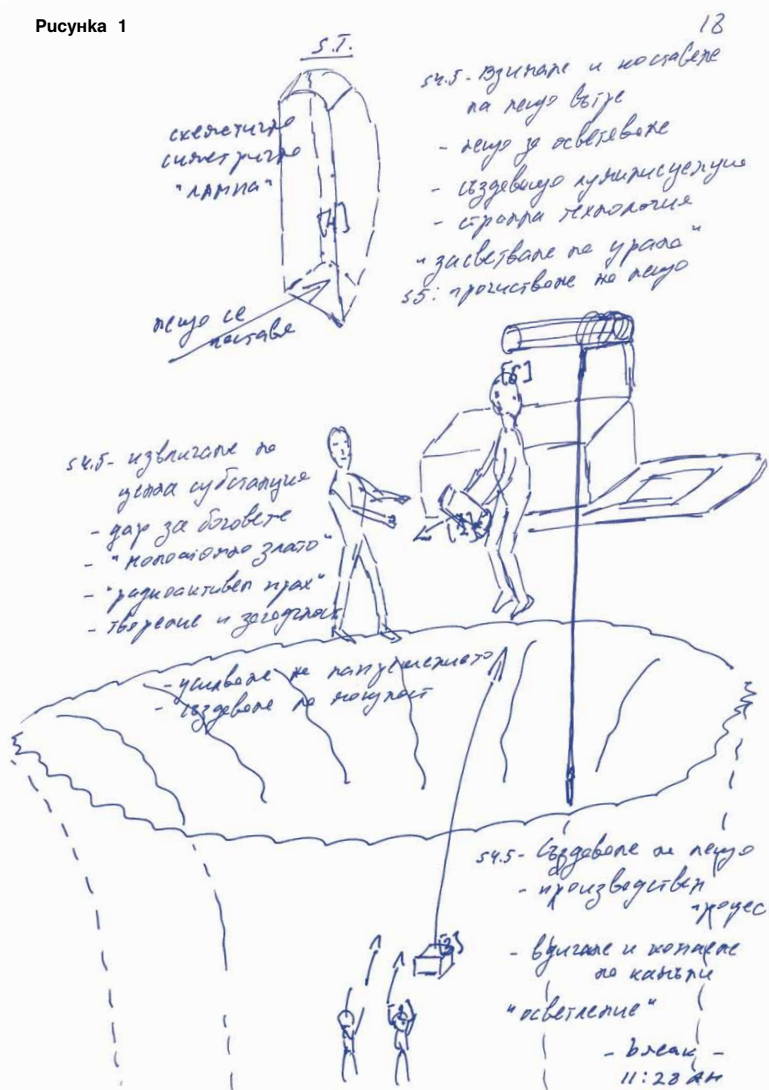
Стефан Стефанов

Голямата скала
Шан кая приютава
многобройни ниши.
Снимката е на
оператора Красимир
Андонов. Вдясно е
Стефан Стефанов,
специалистът
по дистанционно
наблюдение.

Нека първо представим накратко използвания метод и хората, които стоят зад настоящото изследване. Търсехме предназначението на скалните ниши с помощта на дистанционно наблюдение (директен превод от английски на термина *remote viewing*, произнасян „римоут вюинг“ или съкратено РВ). Ето съвсем накратко неговата същност: РВ е метод, създаден след секретни изследвания в САЩ в началото на 70-те години на XX век. Основава се на специфичен протокол, следването на който дава възможност на подсъзнанието ни да извлича данни с голяма точност от глобалното информационно поле, познато още като „записите на Акаша“. Екипът от вюъри (хората, упражняващи тази техника), участващи в настоящия проект, бе ръководен от мен и включваше едни от най-добрите ми ученици в България. Те практикуват РВ от няколко години и са отлично обучени във всички напреднали техники и приложения.

Рисунка 1

Обект на изследване в настоящия проект са скалните ниши, които се срещат само в Източните Родопи. Тяхното раз-

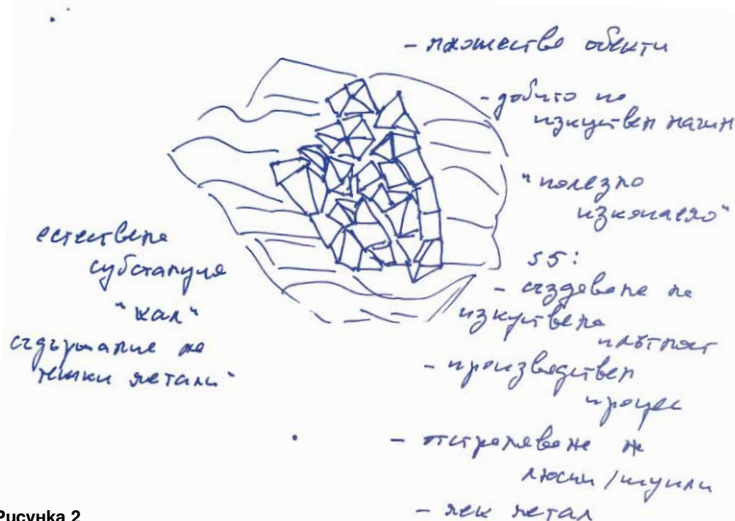
положение по високи недостъпни скали и най-вече правилната им трапецовидна форма от давна будят интерес, а произходът и предназначението им не са обяснени от официалната наука и до днес. Захващайки се с тези сериозни загадки, преценихме, че изследването е удачно да бъде разделено на две основни части: първата да се фокусира върху предназначението на нишите, а втората - върху начина на създаването им. За основа на изследването бе избрана точно определена скална ниша.

В началото е важно да споменем, че всички вюъри освен мен работеха, без да знаят каква всъщност е конкретната тема на изследването. Целта беше разкрита пред екипа едва след приключване на същинската РВ работа, което осигури максимална достоверност на извлечените данни. Разработката, която ще ви представим, е базирана изцяло на сходствата в тях. Интерпретирането и съгласяването на единна, обща картина е продукт

на логически съждения в последвалия анализ. Това, разбира се, не ни предпазва от грешки в изказването на крайна хипотеза.

Да започнем с част 1 - основното предназначение на скалните ниши. Първо ще изложим добитата информация (в писмен и графичен вид), а след това ще представим и нашето виждане по въпроса.

На сцената (Рис.1) се детектира кръгообразен отвор в земята, на дъното на който се наблюдават две човешки същества. Те повдигат към повърхността някакъв предмет, съдържащ скали. На повърхността се намира платформата за издърпване на добития скален материал. Вюърът насочва вниманието си в близък план на предмета, гържан от наблюдавания човек, и изследва неговата същност (Рис.2). Предметът се

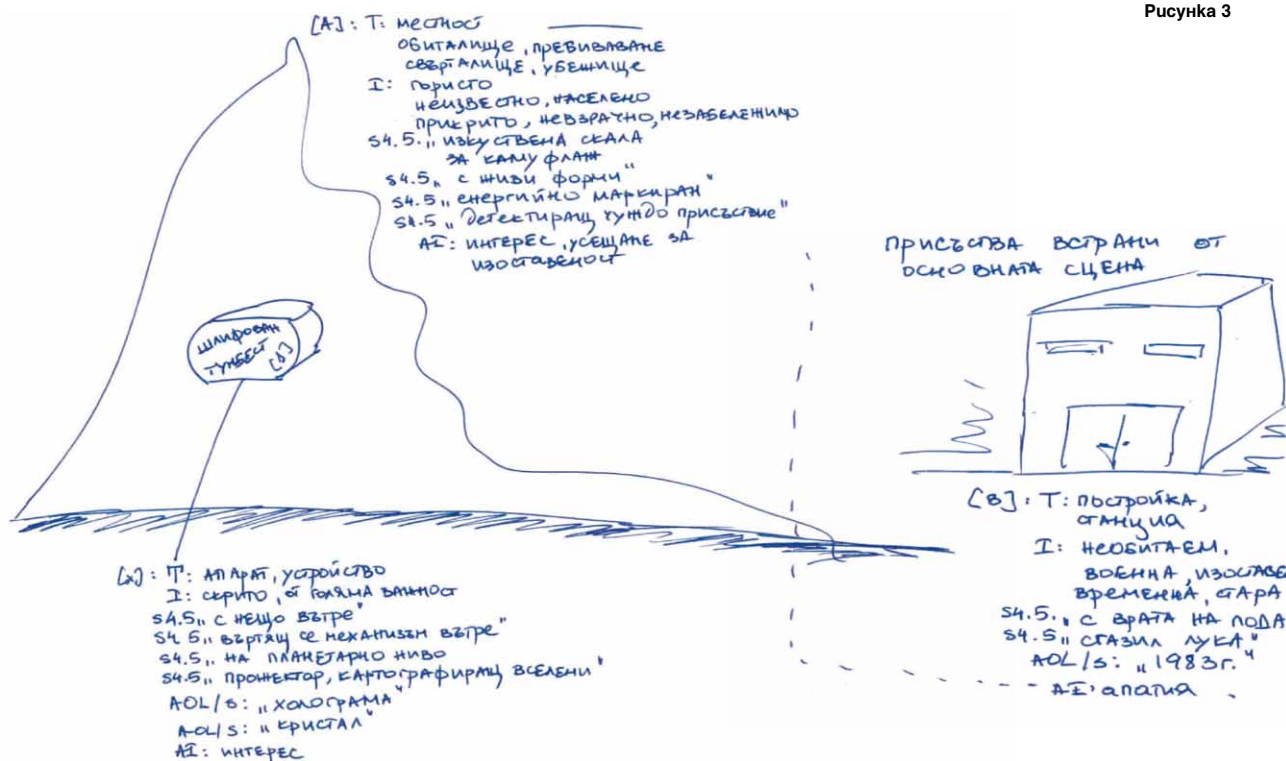

Рисунка 2

състои от множество малки остри парчета с кристална структура. Доловена е идея за извличане на ценна субстанция, дар за боговете, радиоактивен прах.

Парчетата са дефинирани като песъчинки, естествени точици. Те формират облак, чието предназначение има отношение към химическа реакция. В цен-

търата се наблюдава стегната подредба, която се върти бавно и центробежно. Като се премине към периферията, структурата става хаотична, съставена от нестройни форми. Влизайки във вътрешността на една от частичките, се наблюдават 3 концентрични точки, от които се излъчват струи светлина.

Рисунка 3

край е износен и назъбен (**Пус.5**). Предназначението му е свързано с указание и данни. Генерира слабо електромагнитно поле, което се излъчва около него.

Другият основен аспект на сцената е енергийно явление. Възприема се като пухкава, гъста спирала, която наподобява вълнист облак със светлини в него. Асоциира се с енергийни жробовете и предизвиква директна връзка с идеята за разпукване.

Следва идейна репрезентация на предназначението на обекта. Цитатът е взет директно от сесията на един от Вюърите: „Между основата и крайната точка се наблюдава свързваща нишка – жу-жаш и пукаш чист лъч светлина. Крайната точка се върти и описва

кръгове по разширяваща се окръжност, при което се чува тътен/гръм и се осъществява преместване. Това оказва влияние върху цялата околност, а финалната точка накрая се отделя и прекъсва връзка с основата.“

Обобщение на данните: натъкване се на процес, в който е замесено техногенно устройство, взаимодействащо със силно енергийна субстанция, вероятно радиоактивна. Има създаване на холограмно изображение и съставка с функция, говореща за извършване на животоподдържащ процес.

Тезата се подкрепя от факта, че един от въюрите във Фаза 1 използва определението „какавуда“, а втори описва предназначението на нишите като

В голяма степен гобитите данни могат да се оценят като екзотични предвиг общоприетите теории за развитието на човешката цивилизация преди новата ера. Въпрос на индивидуална вътрешна нагласа е как всеки чи-

Извлечената от вънрните информация категорично свидетелства, че за създаването на скалните ниши е използвано сложно устройство, работещо с непозната за нас днес технология. Централен компонент в устройството е много силен енергиен лъч, който се излъчва извън машината (**Рис.6**). Под неговото въздействие и чрез силата на създалото се мощно енергийно поле материята на скалата се преобразува, „разтапя“ и може да се моделира като пластилин. В тази връзка съществува и идеята за промяна или разрушаване на молекулярно ниво. Детектира се процес с електромагнитни

Преди да преминем към резултатите по Фаза 2 на проекта, е интересно да се отбележи, че всички въъри поставят изграждането на нишите в период, по-гъвен от създаването на Варненския халколитен некропол (4400-4000 г. пр.Хр.), което бе използвано като времеви маркер! Това подтикна любопитството и търсенията ни

характеристики и ефект на силен и внезапен гръм. Това реферира към описаната вече идея на репрезентация на предназначението на нишите.

Машината (Рис. 7) има прилизително цилиндрична форма и основно метален корпус, през съставните елементи е възможно да се види вътрешността. Разположена е вертикално спрямо земната повърхност и малко над нея. Освен в неподвижно състояние левитация се наблюдава и при движението на машината. В нея не се детектира присъствие на живи форми. Автономна е и се управлява дистанционно.

Най-много данни Вюърите извличат за вътрешното устрой-

ство (Рис. 8) на машината. 3 компонента участват едновременно във функционирането ѝ.

Основен съставен елемент е споменатият мощен енергиен лъч. Той е много тънък, прилича на нишка и преминава през сложна структура от малки дискове, описани като полуматериални, свързани с по-фина енергия. За първи път се появява идеята за преплитане на материални и виртуални същности. Дисковете са едновременно в два свята, а ефектът от тяхното движение отеква между измеренията. Основните функции на машината са „прорязване“, стопяване, изместване и промяна.

В обобщение и с оглед на целта на Фаза 2, можем да заклю-

чим, че за направата на нишата, предмет на нашето изследване, без никакво съмнение е използван сложен високотехнологичен апарат, непознат в наши дни. По данни от сесиите на Вюърите той е човешко изобретение.

Базирайки се на всички получени данни в проекта, като генерален извод изказваме хипотезата, че скалните ниши са създадени от представители на технологично напреднала земна цивилизация и са изпълнявали животоподдържаща функция при създаването или развитието на непозната жива форма.

FLAŠKA

Интелигентната бутилка за жива вода!

Flaška е бутилка, направена от стъкло, която структурира водата. Специална технология на обработка на стъклото води до подобряване качеството на водата. Водните клъстери стават по-малки и по-добре организирани.

За 5 минути чешмяната вода се трансформира и променя структурата си като тази на чистата изворна вода в природата. Flaška е бутилка за ежедневна и многократна употреба и се рециклира 100%.

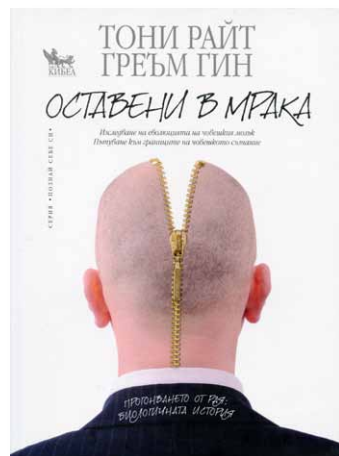
Ползвайте Flaška навсякъде - вкъщи, в офиса, в колата, по време на спорт и пътувания!

Flaška - Вашият извор за вода!

контакти: 0885 616 716, info@flashka.bg; интернет магазин: www.flashka.bg

Човешкият мозък се разширявал изключително бързо, докато преди около 200 000 г. процесът спрял. С търсенето на причините се заема британският независим антрополог Тони Райт. Наскоро той бе у нас по покана на издателство „Кибеа“, използвахме шанса да поговорим за провокативните му идеи от книгата „Оставени в мрака“. Тя е и подарък за всеки, който си направи едногодишен абонамент за **Списание 8** от 8 август до 7 септември 2015 г.!

Тони Райт:

С плодове към рая

*Суровоядството може да ускори
човешката еволюция и да ни направи гениални,
казва британският независим антрополог*

Катерина Борисова, снимки архив, Profimedia

- Г-н Райт, в книгите си предлагате интересен поглед към еволюцията на човешкия мозък. Бихте ли го представили пред читателите ни?

- От години изследвам еволюционната идея и докато преосмислях информацията, пренаредих парченца от пъзела по начин, който ми се стори по-подходящ да обясни необикновените аспекти на човешката еволюция. И по-конкретно: защо човешкият мозък е нараснал много бързо, а после - преди 200 000 години, е спрял да расте? Уникално бе да открия връзката ни с тропическата гора и по-специално с репродуктивните органи на растенията - плодовете. Еволюционните биолози още преди няколко десетилетия разбраха, че сложните взаимоотношения между растенията и насекомите до голяма степен са опосредствани от химията на растенията и това е отражение на милиони години съвместна еволюция. Подозира се, че подобни процеси са повлияли на еволюцията на гръбначните животни, в това число и на приматите. Някои от тях, при които плодовете са висок процент от храната, се отличават с пропорционално по-големи мозъци в сравнение с тези, които се хранят с повече листа или са всеядни. Същото важи за папагалите и плодядните прилепи. Тези примери показват, че преминаването от хранене с насекоми към плодове е свързано с уголемяване на мозъка.

Нашият геном е на бозайници. Но за дълго време чрез храната той се е свързал с този на растенията. Репродуктивните органи обикновено съдържат много хормонално-реактивна биохимия, следователно, поглъщайки всекидневно много плодове, нашата собствена биохимия се е изменила. Плодовата химия е населила собствените ни хормони и е потиснала естрогена и тестостерона, които са изключително мощни хормони. Те казват на ДНК какво и кога да строи, за колко дълго. Ако промениш тях, променяш всичко. Потискането им чрез плодовете е довело до по-дълго юношество, което е позволило на мозъка ни да порасне и да се развие. И вместо обичайното за бозайниците развитие процесите за предците ни са се забавили. Ние сме запазвали юношеските си черти, били сме по-малко агресивни и по-игриви.

- Какво ви накара да започнете търсенията си по тази тема?

- Науката винаги ме е увличала. Четях доста научни трудове и малко по малко разширявах мисленето си. Следвах ботаника и в университетската ботаническа градина в Единбург добих достатъчно знание, за

да разбирам основите във физиологията и еволюцията на растенията. А те са доста сходни с тези на животните: ДНК е същата, биохимическите пътеки до голяма степен са същите.

Истината е, че не започнах с големи въпроси. Провокацията дойде от един приятел, той ми каза нещо, за което не се бях замислял: „Не е ли странно, че сме единственият вид, който топли храната си?“. Любопитството ми се запали, започнах да експериментирам със себе си. Реших да променя диетата си за три месеца и да наблюдавам измененията. Преходът само на сурова храна. Това беше преди 25 години, оттогава не съм спирал. Преходът не беше лесен, даже напротив, но започнах да усещам промени в съзнанието си: мислех в образи, вместо в думи, в дълги

периоди изпитвах прилив на енергия. Тези промени се задълбочиха след 2-3 години, мозъкът ми бе започнал да реагира, защото работеше с различно „гориво“.

- Какво е причинило разрива с гората?

- Само можем да гадаем какво е тласнало предците ни извън горите – може би климатични промени. Всички човекоподобни са минали през този процес преди около 200 000 години. Промяната изисквала нови стратегии за оцеляване. Трябвало да се намери нов източник на препитание. В наличната храна – насекоми, филизи, грудки и месо, липсвала биохимията, водеща към бързо разширяване на мозъка. Заради месото мозъкът бил изложен на по-високи нива стероиди. Новият вътрешен хормонален режим променил всичко - от работата на епифизата до възприятията. Периодът на юношество започнал бавно да се скъсява, с което се ограничило времето за развитие на мозъка. Едната половина започнала да се уврежда. Нямаше да е толкова катастрофално, ако тя беше абдикирала, но, обратното, започнала да играе все по-голяма роля. Нашият мозък започнал да става по-примитивен и бозайнически, йерархичен и състезателен. Мъжките индивиди били по-засегнати, симптомите включвали чувство на страх и контрол. Обществото е огледало на нервната ни система. Излиза, че сме управлявани от най-„повредените“ хора. Властта трябва да се дава не на тези, които се стремят към нея, а на онези, които ги молят за това.

- Нещо ни е направило интелигентни същества...

- Проблемът с интелигентността според мен е, че я определяме от сегашната си позиция. Мерим интелекта с височината на небостъргачите, които сме построили, ракетите, които сме изстреляли в Космоса, но всъщност унищожаваме повече, отколкото създаваме, така че уравнението не е толко-

ва просто. Добре е да се запитаме какво е интелектът? Наистина ли е разумно да творим цялата тази разруха и да направим няколко лъскави неща, с които да се гордеем? Кое е разумно? Дали се движим в правилна посока? Каква е целта ни? Може би сме изгубили нещо по пътя? Не казвам, че имам всички отговори, но имам въпроси.

Това, което правим, не са действия на здравомислещ вид. Имаме сериозен проблем. Мислим, че сме умни, стигнали сме до Луната, но колко души познавате от обкръжението си, които са изобретили или сътворили нещо? Като вид лежим на славата на много малка част от населението. Положителните неща от разумността ни са реликви от онова, което сме имали някога и в екстремни обстоятелства те се проявяват. Всеки има малък достъп до ясното си полукълбо и когато достигне там, се радва на изкуствата, философията, креативността... Може би някога е било много повече, не е имало разрушителната наклонност, страха, желанието за контрол и агресията, които се пораждат от прекомерното въздействие на собствените ни животински стероиди.

Лявото полукълбо е изгубило способността да преживява блаженство, за него то е станало нещо непознато, а непознатото го плаши. Така реагира срещу всичко, което трябва да сме, диктува забрани на всичко, което ни приближава до предците и традициите.

- Какво е раят според Вашата теория?

- Преживяване, на което сме били способни, нормално състояние на ума. После сме ерозирали и сме го изгубили. Самото ежедневие е било усещано като божествено. Било е достатъчно, не се е налагало да мислим какво да добавим към него: телевизор, влак или небостъргач.

И днес имаме достъп до това усещане, но сме голе-

ми материалисти, само за миг го зърваме и после го изгубваме. Лявата половина може да преживее и почувства възнение и нетърпение, но не и блаженство. Дясната половина обаче има този капацитет, понякога се случва спонтанно, например в сексуалните практики. Интересното е, че дълго време те са били маргинализирани, като повечето дейности, които ни връщат усещането за достатъчност.

- А вие как се чувстввахте по време на 11-дневно-то ви будуване, бяхте ли близо до рая?

- Зървах неща, за които само бях чел, под булото на мистерия. Все пак предпочитам да го обясня чрез аналогия с механиката – променяш биохимията, изморяваш рационалното мислене, така че да му отнемеш контрола. Така получаващ достъп до нещо различно, което се преживява по фантастичен, творчески начин. Мозъкът ми заработи изключително бързо. Най-интересните преживявания започнаха, когато минах границата на умората. Временно притежавах способността да следя два разговора едновременно, без да се налага да превключвам от единия към другия. Изразявах се по-поетично. Когато продължих с експериментите, открих, че мога и да жонглирам. Успях да следя траекторията на всички топки едновременно. Започнаха да изплуват много ярко детските ми спомени в най-големи подробности. В началото знаех, че трябва да ям повече плодове. На 3-ия - 4-ия ден вече просто исках да го правя, нямаше мисли. Изразявах се без обмисляне, движенията на мисълта бяха повече образи и усещания. Много е трудно да го определя с думи, може би е по-съвършен език, който не може да се впише в примитивната форма на речта ни. Като да искаме да сложим HD телевизор в стара кутия за черно-бяло изображение. Не мога да го обясня, но работи. Усещането беше като че ли съм част от нещо по-голямо.

- Медицината твърди, че липсата на сън може да доведе до много лоши последици, дори до смърт.

- Опасно е, но това е само половината истина. Много религиозни традиции препоръчват кратки или продължителни периоди без сън за постигането на духовно прозрение. Нека да приемем, че едната, водещата половина на мозъка ни, е в лоша форма. „Батериите“ ѝ са слаби, издържат едва по 16-18 часа, след което идва умората. В 99% от случаите отиваме да спим, за да се „презаредим“, будим се и цикълът се повтаря. Но не винаги е било така! Прочути-

” Властта трябва да се дава не на тези, които се стремят към нея, а на онези, които ги молят за това.

ят френски лекар д-р Алфред Томати смята, че сега мозъкът ни има нужда от постоянно постъпване на енергия чрез сетивата, а тъй като повечето хора нямат достатъчно стимулиращи преживявания, те търсят спасение и бягство в съня.

- Разликата между двете мозъчни полукълба наистина ли е толкова голяма?

- От бозайниците единствено при хората и човекоподобните маймуни разликите са значителни. Привидно еднакви на вид, двете ни полукълба са специализирани в различни неща. Логическите понятия като време, последователност, реч и език се управляват основно от лявата половина, а творчеството, пространственото осъзнаване и разпознаването на модели – от дясната.

Според теорията, която застъпвам, вредните промени, които сме претърпели, са обхванали лявата половина на мозъка ни, която, за съжаление, е доминираща. Оттук произтичат много поведенчески промени. Въпреки усещането, че сме единна личност, двете ни полукълба възприемат външния свят по различен начин. Те могат да си сътрудничат всяко със своите способности, но понякога се оказват в конфликт. Ако двете анализират дадена ситуация противоречиво, едното надделява, за да се избегне вътрешното смущение. В наши дни лявото полукълбо държи дясното в окови. Фактът, че характерни за дясното действия като пеене и танци са проблем за много хора, показва степента на тази вътрешна намеса.

- Какво се крие в дясното полукълбо?

- Много изследвания показват, че ако дясното полукълбо бъде „освободено“ от лявото, то показва скрити способности, надминаващи нормалните. Например едно 9-годишно момче се превърнало от обикновен ученик в гениален механик, след като кур-

”Тезата ми е, че мозъкът ни е повреден, това е трудно за преглъщане.

шум унищожил част от лявото му полукълбо. Петима пациенти от Калифорнийския медицински институт пък развили удивителни способности за рисуване, след като геменията унищожила някои специфични части от левите им полукълба.

Не всички са съгласни с концепцията за „лошата“ лява половина, все пак в човешката еволюция именно тя се е наложила и е позволила да развием езиковите си умения в цялата им сложност. Оказва се обаче, че дясното полукълбо има същия капацитет за езика. Епилептици, при които части от лявото полукълбо са хирургически отстранени, не спират да разбират езика. Гениалният аутист Даниел Тамет може не само да извършва изключителни математически операции с шеметна скорост, но за разлика от други с подобни умения говори седем езика. Случаите, които будят удивление, са все на хора с проблем, често става дума за удар, мозъчна травма или гемения. Гениите често имат структурна и функционална увреда на лявото полукълбо. Споменатият Даниел Тамет например на 3 г. получил епилептичен пристъп. Но това не значи, че за да отключите скритите си възможности, задължително трябва да ви фраснат по главата. Има и други начини. *(Смее се.)*

- Като например лишаването от сън?

- Да, но не ви приканвам да го правите без наблюдение и подготовка! По-добре медитирайте, пейте и танцувайте.

Добрата новина е, че днес има изобилие от информация за устройството, дизайна и разчитането на ДНК, за това как се строи и какво хранва един здрав мозък. На практика знаем много за биохимията, за да можем да създадем един състрадателен, интелигентен, чувствителен и проникателен индивид. Можем да започнем да прилагаме това, което знаем, поне като начало. Така ще се отдръпнем от ръба на пропастта, където сме в момента, и ще спечелим време.

- Сигурно хранителният режим е важна част?

- Диетата решава 50% от проблема, но можем да започнем от нея. Дори в сегашното ни състояние, когато нервната ни система е повредена, яденето на добра храна ще повлияе положително. Има много проучвания, че редица затворници са поправили поведението си с правилен хранителен режим.

Нима можем да храним своя мозък с каквото и да е и да очакваме да работи правилно? Не е ли това налудничава идея? Той е най-чувствителното и сложно нещо, което имаме, изключително податлив на химични реакции, а ние мислим, че можем да го захранваме с каквото ни попадне. После искаме гениални деца. Смешно е. За един ментално здрав индивид не би трябвало да е сложно да избере да изгради мозъка си с най-доброто гориво, нали?

И аз преди хапвах каквото има. Постепенно се научих да се придържам близо до диетата на предците ни, макар и със суровини от супермаркета: листни салати, плодове, семена, ядки. Впоследствие премахнах семената. Ям необработена храна, защото топлината прави молекулярни промени, предизвиква оксидация на мазнините, които строят мозъка ни.

- За колко време можем да се върнем към химията на предците си?

- Проблемът е, че е нужно време, за да осъзнаем диагнозата. Тезата ми е, че мозъкът ни е повреден, това е доста трудно за преглъщане. Не всеки би го подкрепил. Самата промяна на биохимията ще отнеме 50 години. Това е проблем на транскрибирането на ДНК, можеш да направим много промени за дни, седмици, за месеци, за един живот. Слагаш ДНК в определен хормонален режим и тя построява нещо друго. Ако възстановим хормоналната среда на предците ни, и ДНК ще почне да строи такъв мозък. Днес няма как да се върнем към чисто плодова диета, защото вече не сме същото животно, каквото сме били преди хиляди години, но можем да ядем повече плодове и да допълним с други практики. Ако си здрав, шест месеца са достатъчни, за да започнат промените, а три години - за да се утвърдят големите изменения. Едно поколение по принцип е достатъчно. Идеята е още в ранен стадий, но вече получава подкрепа от академици, философи. След като в човечеството виждаме искри на гениалност, феноменални заложби, нима не искаме всички да се чувстват по-добре?

Балев БиО Маркет

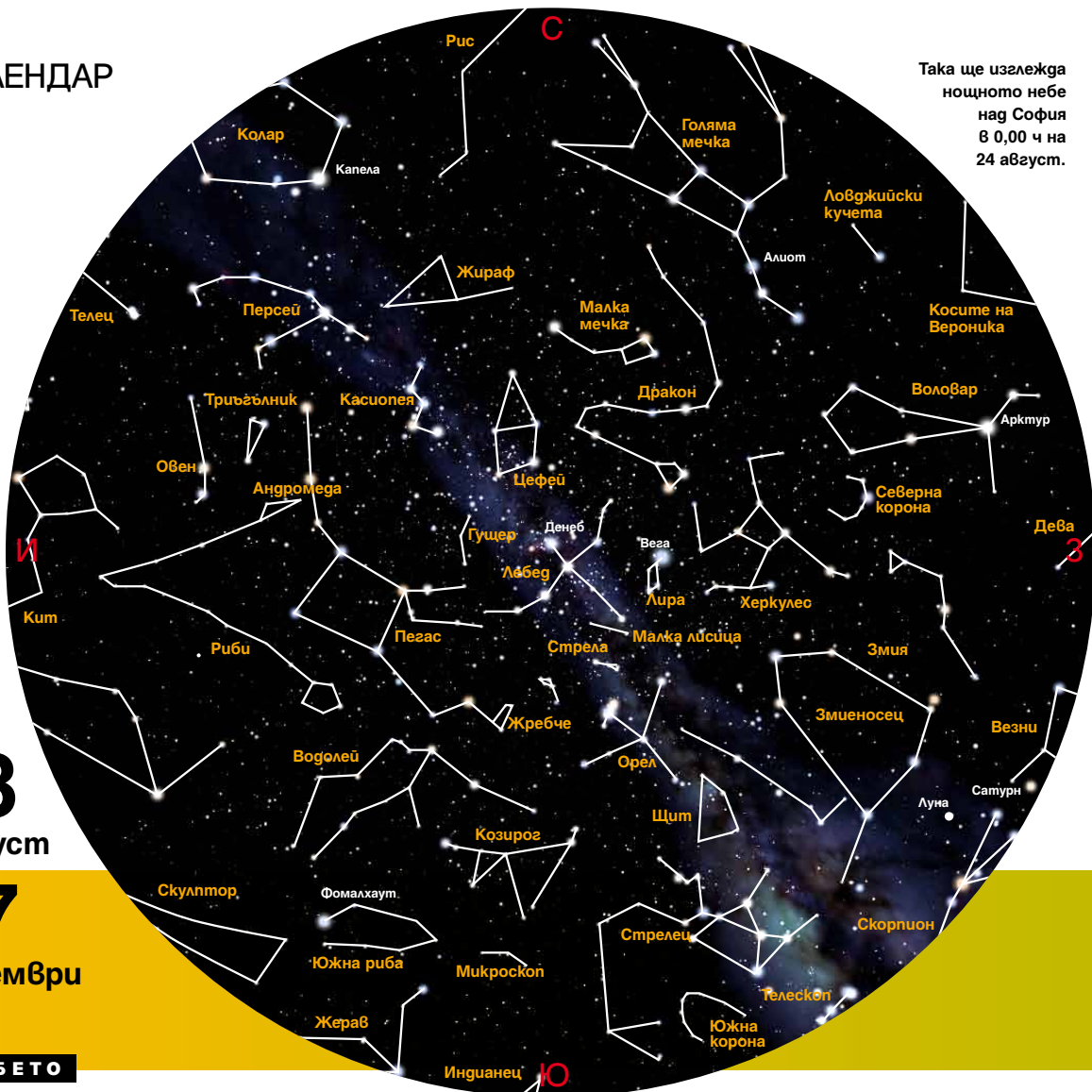
Вкусът на природата
верига магазини за био продукти

Магазини Балев Био Маркет:
гр. София, бул. Цариградско шосе 115, THE MALL
гр. Варна, ул. Ген. Колев 75, гр. Пловдив, ул. Перуцица 8, MALL PLOVDIV
Национален телефон за поръчки и информация : 0800 20333
www.balevbiomarket.com

Сканирайте за повече
информация и вкусни рецепти

Така ще изглежда
нощното небе
над София
в 0,00 ч на
24 август.

8
август

7
септември

НЕБЕТО

Слънцето

В началото на периода Слънцето изгрява в 6,25 и залязва в 20,39 ч. В края изгревът вече е 3 минути преди 7 ч, а залезът – десетина минути преди 20 ч. Денят намалява от 14,14 на 12,55 ч. На 10 август Слънцето преминава от съзвездието Рак в Лъв, а на 23 август в 13,37 ч излиза от знака на Лъва и навлиза в този на Девата.

15 август,
6,19 ч - 20,11 ч
новолуние

22 август,
13,57 ч - х
първа четвърт

29 август,
19,49 ч - 6,11 ч
пълнолуние

5 септември,
х - 14,27 ч
последна четвърт

Луната

Най-далече от Земята е на 18 август (405 851 км). Най-близо, на 358 288 км, е на 30-и. На 22.08. няма залез, а на 5.09. - изгрев, защото лунното „денонощие“ е по-дълго от слънчевото.

Звезди и планети

Вечер ниско към изток са големите съзвездия Андромеда и Пегас. Над

Пегас е Лебед с ярката Денеб. Лира с блестящата Вега, главата на Дракона и Херкулес са почти в зенита. Към запад е Воловар с най-ярката звезда на северното небе – Арктур. Между Херкулес и Воловар е красивата Северна корона. Преди изгрев към североизток е Колар. Касиопея и Цефей са високо към север. Лебедът и Лира са към запад-северо-запад, а Андромеда и Пегас – високо към

Уютни дни

Вслънчевото царство на август по-скоро за предпочитане са утрините и вечерите, отколкото жарките часове на деня. Но радостта от светлината на най-яркия знак на Лъва все пак завладява с лекота. И въпреки наситеността с предубеденост ретроградно движение на Венера, Уран, Нептун и Плутон през целия месец, винаги можем да си спомним, че то е илюзорно - само от гледна точка на Земята. Енергията на динамичните конфигурации не е от най-лесните. В първата седмица бляскавият съвпад на Венера и Юпитер в Лъв ще е в напрегнат аспект със Сатурн, чието ретроградно движение свършва на 2 август. До края на месеца Сатурн ще е на 28-ия градус на Скорпиона, откъдето за последно ще проявява житейското си естество, докато не приключат всякакви зависимости, пристрастености, желания за власт и контрол. Трудно ще е за Венера в Лъв

да не е обожавана и в центъра на вниманието, но в хватката на ограничаващото влияние на Сатурн ретроградно движение по-скоро ще помогне с преобръщане на фокуса навътре, в преосмисляне на отношения, партньорства, пренареждане на приоритети, равностойност, избор.

На 14 август е новолунието в Лъв, там са и Венера, и Марс, така че то ще е заредено със силен творчески и емоционален импулс.

От 11 август 2015 г. до 9 септември 2016 г. Юпитер е в Дева, знак, в който по-трудно проявява широтата, вдъхновението и експанзивната си природа, но нуждата от перфекционизъм, прецизност, аналитичност ще освежи и мотивира подредената и внимателна Дева. На 23 август и Слънцето влиза в Дева, ще се порадваме на няколко уютни дни!

Галина Герасимова

ЗА ГРАДИНАТА

Пътят на Луната през съзвездиите в помощ на биодинамичните земеделци. Още - на www.spisanie8.bg

юг-югоизток. Меркурий изгрява и залязва почти едновременно със Слънцето. Видим е към запад след залез в началото на септември. На 15 август Венера е в съединение със Слънцето. Марс е видим към изток преди изгрев, а на 2 септември е в съединение с Венера (ниско към изток преди изгрев). Юпитер е в Лъв, но не е удобен за наблюдение. На 27 август е в съединение със Слънцето. Сатурн

остава във Везни, видим е през първата половина на нощта към югозапад.

Интересни явления

Съединения на планетите с Луната: На 13, 14 и 15 август са съединенията на Луната съответно с Марс, Венера и Юпитер. Те обаче не са достъпни за наблюдение. Видимо

е съединението със Сатурн на 22 август (ниско към югозапад след залез-Слънце).

Метеорните потоци: На 12 август е максимумът на обилния метеорен поток Персеиди, породен от кометата Суифт-Тътл. При благоприятни условия могат да се наблюдават до 100 метеора в час. Съзвездието Персей се вижда към североизток през втората половина на нощта, а преди разсъмване е високо

към изток. Докъм 24 август са активни и Делта-Акваридите с радиант във Водолей. Това съзвездие е над хоризонта почти цяла нощ – вечер към изток, около полунощ към юг и сутрин към запад. През периода Земята пресича орбитите и на няколко по-слаби метеорни роя - като Алфа-Ауригидите с радиант в Колар с максимум на 31 август.

доц. Васил Умленски

Човекът издателство

Иво Владимирев (www.bulgarianhistory.org)

Свикнали сме да отдаваме националната си почит на героите, загинали за свободата на България, на онези хора, постигнали велики военни победи, или повели сънародниците си в битка срещу потисничеството. И те безспорно заслужават преклонение! Но много често в сянка остават личностите от цялата последователност на значимите процеси. Сред тях са просветителите, които подготвят почвата за промяна. Това се отнася и за един човек, чието име всички сме чували..., а какво знаем всъщност за Христо Г. Данов? Същинският предвестник на Възраждането е Паисий със своята „История славянобългарска“. Това четиво, променило светогледа на българите, се разпространява чрез многобройни преписи, макар че почти 3 века по-рано Гутенберг е направил великото си изобретение – книгопеча-

тането. Можем само да си представяме до колко ли българи щеше да достигне книгата, утвърдила нашата народност и самосъзнание, ако печатната машина беше навлязла тогава в България... Един друг народен будител носи огромната заслуга за въвеждането на това епохално изобретение. Това се случва повече от 100 г. след написването на „История Славянобългарска“, но печатната машина се оказва много важна за развитието на българския народ. Този будител се казва Христо Груев Данов. Роден е в сърцето на Балкана - в Клисурса, на 27 август 1828 г. За това да осъзнае значимостта на книжнината, допринасят учителите му Найден Геров и Йоаким Груев. Данов учителства в различни градове цели 9 години - до 1858 г. В този период недостигът на учебни материали е толкова голям, че просветното дело се крепи само на ентузиазъм. Воден от стремежа към промяна, през 1856 г. Данов издава първата си книга, която се смята за начало на книгоиздаването в България и става основата на легендарното издателство „Христо Г. Данов“. Тя се казва „Старопланинче“ и представлява календар за високосната 1856 г. Книгата съ-

гържа и приветствие за новата година от Йоаким Груев в стихотворна форма, както и различни статии. Светският, просветителски и новаторски дух на книжовника го кара бързо да продължи напред. Следващата година в съдружие с учителя Ячо Трувчев и книговеца Нягул Бояджийски той създава „Дружествена книговезница“, която впоследствие се превръща в „Книгоиздателство Хр. Г. Данов и с-ие“. Работата не спира да се разраства с десетилетия - отворени са клонове в Русе и Велес (1867 г.), а след Освобождението - в София и Лом (1880 г.). Основна цел е създаването на учебници и помагала. Сред многобройните нововъведения, заслуга на просветителя Данов, са първите географски карти, организацията на първото неделно училище (което отваря врати в Стрелча през 1850 г.), първите търговски каталози на книги, наричани от него „расписи“. Те излизат 8 години като част от Дановия календар „Летоструй“. През 1874 г. Данов създава българска печатница във Виена, която веднага след Освобождението се пренася в Пловдив. С финансовата подкрепа на временното руско управление и под давле-

нието на Тодор Бурмов (вицегубернатор на града по това време) в нея започва отпечатването на първия национален вестник „Марица“ - едно от най-авторитетните издания в първите години на княжество-

няма книги, отбелязани с марката му. От 1 февруари 1896 г. до 2 юли 1899 г. книжовникът е кмет на Пловдив, оставяйки значима диря в това поприще. Сред големите му заслуги като градоначалник са залесява-

с мотива, че „той е на гражданството“, с което си навлича гнева на монарха. Отново архитектът Шнигер построява камбанарията в църквата „Света Богородица“, в която е погребан Христо Г. Данов след

Печатницата на Христо Г. Данов в Пловдив

то. По това време в младата гържава издателството не спира да се развива, да издава и разпространява книгите си в десетки книжарници в различни градове. До национализацията през 1947 г. под марката „Христо Г. Данов“ излизат 2389 заглавия. Дейността е възстановена през 1960 г. от синовете на издателя. Едва ли има българска домашна библиотека, в която да

нето на Бунарджика и Сахат тепе, както и изготвянето на първи градоустройствен план от чешкия архитект Йозеф Шнигер. Още с встъпването в длъжност той се отказва от всякакви възнаграждения за труда си. Докато кметува, влиза в открит конфликт с княз Фердинанд. Отказва да предостави един от пловдивските хълмове за негова резиденция

смъртта му на 11 декември 1911 г. С това приключва земният път на книжовника, но името му остава незабравимо век по-късно. Очевидно с пълна сила за делото му важат леко перифразирани строфите на Вазов: „И моите книги все ще се четат“...

eventease
tease&release
presents

roisin murphy

17.09.2015
ЗАЛА УНИВЕРСИАДА
START: 19.30

БИЛЕТИ: "РАННО ПИЛЕ" НА ЦЕНА 50/60ЛВ. САМО В МАГАЗИН ЯКО /УЛ. ГРАФ ИГНАТИЕВ 43/
СТАНДАРТНИ, ОНЛАЙН И VIP БИЛЕТИ В МРЕЖИТЕ НА EVENTIM.BG И TICKETLOGIC.BG

ОБРАЗОВАНИЕ

На училище в чужбина

Периодът на средното образование е ключов за формирането на ценности и интереси у децата. Средата, в която живеят и учат, се оказва еднакво важна с нивото на образование. Именно промяна на средата и по-доброто образование са водещите причини за много родители да изпратят децата си да завършат средно образование в чужбина.

Екипът на Summerly International Learning разбира значението и стойността на качественото образование. Знае, че пътят към успеха започва с него, а добре избраното училище може да се превърне в основа и трамплин към високоплатена кариера и пълноценен живот. Задачата на Summerly International Learning е да отвори вратите на точното училище за всяко дете. Центърът за семейно консултиране за средно образование и езикови ваканции в чужбина помага на семействата, с които работи, да изберат училище, което е образователно, социално и емоционално подходящо за конкретното дете; училище, което „пасва“ на ученика и ще му позволи да учи, да расте и да успее в една обогатяваща и подходяща среда. „Ние сме с децата през целия път на образователно планиране - от избора на програма и училище до превод и придружаване на място“, казват от Summerly.

За повече информация: тел. 0877 92 93 98,
www.summerlylearning.com

ТОП 10 ХЕЛИКОН За книжите и хората

Книги на месеца

Класация на най-продаваните книги в „Хеликон“

- нехудожествена литература, през юли.

1. „Чудото Монтесори“ от Елена Тимошенко
2. „Кървави поля“ от Тимъти Снайвър
3. „Мандали. Оцветяване по номера“ от Шейла Кериган
4. „101 отбивки“ от Иван Михалев
5. „Зелени смути рецепти“ от Джей Джей Смит
6. „Сталин: Пътят към властта (1878-1928 г.)“ от Стивън Коткин
7. „Тайната градина“ от Джохана Басфорг
8. „Михаел Шумахер“ от Карин Щурм
9. „Лечебният ког“ от г-р Алекс Лойд и г-р Бен Джонсън
10. „В търсене на истината за храната и здравето“ от Надя Петрова

БИОТРАПЕЗА

Corpa della Maga: поръчайте онлайн!

Най-горещата сладоледена новина на това лято: здравословният сладолед Corpa della Maga вече може да се гоставя директно в гома ви! Достатъчно е да поръчате за минута на www.corpadellamaga.com/магазин. Вкусното лакомство ще пристигне на следващия ден в удобен за вас час. Осигурете си винаги кофичка полезно удоволствие в хладилника, така можете да сте спокойни, че ще се предпазите от другите, не толкова здравословни изкушения!

Сладоледът е 100% естествен, без захар и без глутен.

Костадин Христов е нотафилът, добре познат на верните ни читатели. След известна пауза имаме удоволствието да ви съобщим, че любопитните му пътешествия из света на парите се завръщат на страниците на **Списание 8**. Автор на първата книга, издадена от „Клуб 8“ - „Кога затрака револверот“, представяща непознатото от борбата за свобода на българите в Македония и Одринско от гледна точка на финансовите документи.

Банкноти от пластмаса

*Появяват се първо в Австралия, защото трудно
се фалшифицират; днес заменят хартиените
пари във все повече държави*

Първият патент за изработване на полимерни банкноти е от 1979 г., 8 години по-късно започва серийно отпечатване. Точното название на материала, от който се създават, е „биаксиално ориентиран полипропилен“, накратко: полимер. Той е много по-устойчив на износване от хартията, не се разпада във вода. За да се скъса, трябва да се използва режещ инструмент. А върху него успешно се прилагат всички печатарски способности, използвани при хартията - дълбок, офсетов и релефен печат, латентни изображения и UV мастила. Пластмасовите пари също имат водни знаци, а и допълнителни защитни елементи като прозрачните прозорци и дифракционните решетки. Те не могат да бъдат успешно възпроизведени чрез фотокопиране или сканиране и е почти невъзможно да се фалшифицират.

РайКАРТ **Ф**ИКС

НОВА КРЕДИТНА КАРТА

Австралийските банкноти проправят пътя на пластмасовите пари за масово използване.

Щеше ли печатането на банкноти да получи такова усъвършенстване, ако не съществуваха фалшификаторите на пари, пита Карл Маркс. Точен въпрос в случая с полимерните банкноти. Историята им се корени в 1967 г., когато паричният пазар в Австралия е злят с много добър фалшификат на банкнотите от 10 австралийски долара. Местната централна банка решава да финансира компании, които да разработят подходящ материал, заменящ хартията. Горещо по същото време и в САЩ компанията American Bank Note Company започва да тества полимера като материал за банкноти.

До средата на 80-те години обаче

опитите са несполучливи. Печатани са тестови банкноти на Коста Рика, Хаити, Еквадор, Салвадор, Хондурас и Венецуела, но мастилата им се разтичат, а полимерът не е достатъчно гъвкав.

От Австралия

Сериозен пробив правят група австралийски компании - Innovia Security, Innovia Films, Guardian и Note Printing Australia, през януари 1988 г. в обращение официално е пусната полимерна банкнота от 10 австралийски долара. Тя е юбилейна, посветена на 200-годишнината от пристигането на първите заселници на континента.

Между 1992 г. и 1996 г. Федералната банка на Австралия заменя всички

**Райфайзен
БАНК**

Отгоре са 2000 румънски леи. Долу -
Виетнамски пластмасови
банкноти с различни номинали

хартиени банкноти от 5, 10, 20, 50 и
100 долара с полимерни.

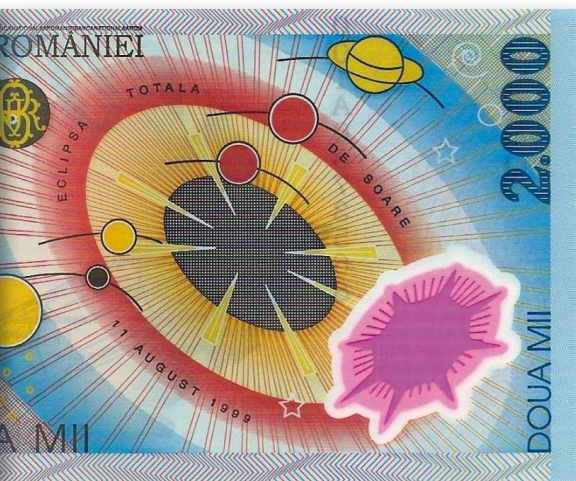
Екзотика

По света технологията в началото се приема със смесени чувства, по-скоро като екзотика. Може би затова следващите държави, решили да емитират полимерни пари, са също доста екзотични. През 1990 г. Западна Самоа издава юбилейна банкнота от 2 тала. Повод е 50-годишнината от началото на управлението на Малиетоа Танумафили II Сусуга, а любопитното в случая е, че управлението на държавата е смесица от монархия и република, поради което кралят се определя с титлата вожд...

Сингапур е следващата държава в списъка - в периода 1990-2007 г. са издадени юбилейни полимерни банкноти от 20, 50, 10 и 2 сингапурски долара. През юни 1991 г. Папуа-Нова Гвинея пуска в обращение номинал от 2 кина.

Юбилеи

През февруари 1993 г. благодарна на държавите, включили се във войната

срещу Саддам Хюсеин, Кувейт издава полимерна банкнота, а през 2001 г. централната банка на държавата отбелязва 10 години от освобождението с втора такава.

Между 1993 и 2000 г. много азиатски държави емитират полимерни банкноти, главно юбилейни – в списъка попадат Индонезия, Тайланд, Шри Ланка и Малайзия. Въпреки че като цяло светът продължава да гледа с недоверие на екзотичните пари, те постепенно доказват своите превъзходства. От 3 май 1999 до 20 март 2000 г. централната банка на Нова Зеландия подменя всички книжни пари с пластмасови.

От Слънцето

През 1999 г. първата европейска държава, емитирала полимерна банкнота, става Румъния – и тук тя е юбилейна, с номинал 2000 леи, посветена на слънчевото затъмнение. Северната ни съседка издава своите първи банкноти в далечната 1877 г. и оттогава, независимо от печатниците, в които се създават леите, те винаги са били под всякаква критика. Особено осезаемо това е при

Канадски опит

През 2001–2006 г. Банката на Канада пусна нова емисия хартиени банкноти, значително по-модерни и защитени от всички предходни – имаше едновременно воден знак, защитна нишка и 3D холограми. Уви, появиха се много успешни фалшификати, при това в огромни количества. Съвсем обяснимо Канада реши да промени политиката си, изоставяйки хартията. На 14 ноември 2011 г. бе пусната в обращение изцяло полимерна банкнота от 100 канадски долара, последвани от 50, 20...

БГ рекорд

Сериозни перспективи дава новият материал полимер хибрид - носещ едновременно предимствата на хартиените и полимерните банкноти. Тънък полимерен филм предпазва памучното ядро от двете страни. Грамажът остава като на традиционните банкноти, но тези имат значително по-дълъг живот. Българската народна банка първа в света пусна в обращение юбилейна банкнота от 20 лева от полимер хибрид през 2005 г.!

Дълбок (интагило) печат
Офсетов печат
Полимерен филм
Книжно ядро

Очакваните скоро 5 и 10 пластмасови британски паунда. Горе вдясно - кувейтски банкноти от полимери.

Чаушеску - банкнотите са с изключително лошо качество и кратък период на съществуване. Това не се промени и след 1990 г. и съвсем не е чудно, че първата полимерна банкнота бе приета положително, последва тоталната подмяна на книжните пари.

От 2001 г. вече всички румънски банкноти са създадени от полимер. На 1 юли 2005 г. бе проведена деноминация в съотношение 10 000:1, а централната банка пусна в обращение нова емисия от 1, 5, 10, 50, 100, 200 и 500 леи.

Континенти

В новото хилядолетие пластмасовите пари завземат нови континенти. През април 2000 г. Бразилия пуска юбилейна банкнота от 10 реала в тираж от 250 млн. броя, посветена на 500-годишнината от стъпването на португалците в Южна Америка.

Мексико се нарежда сред иноваторите през септември 2002 г., а първата африканска страна, престашила се да заложи на пластмасови пари, е Замбия година по-късно, последвана от Нигерия.

Истинският бум обаче е в Азия - към отбора на новаторите на този континент се присъединява Виетнам - първо с юбилейни 50 донги от 2001 г., а после всички банкноти бяха подменени. През 2007 г. такова решение взе султанатът на Бруней, а свои пластмасови банкноти вече имат Китай, Бангладеш, Соломоновите острови, Непал, Папуа-Нова Гвинея, Чили, Тайланд, Индонезия, Хонконг, Гватемала, Израел, Никарагуа, Индия и Доминиканската република.

Британско

Междувременно експанзията на пластмасовите пари продължава заради предимствата им срещу фалшифициране. През 2013 г. поданиците на кралица

Елизабет II бяха попитани какво мислят за полимерните пари и британците казаха твърдо „Да!“.

През 2016 г. се очаква в обращение да се появят банкноти от 5 и 10 паунда.

Палимтра

Последните попълнения в „пластмасовия списък“ са Полша, Гамбия, Маверикания, Тринидад и Тобаго, Кабо Верде, Шотландия и Ирландия. Не е учудващо да чуем, че скоро и швейцарският франк ще стане полимерен.

А бъдещето на книжните пари ще се реши в битката на големите компании в бранша като De La Rue, Giesecke & Devrient и Oberthur Technologies.

РайКАРТ Фикс

20 ГОДИНИ

**Райфайзен
БАНК**

НОВА КРЕДИТНА КАРТА

Лятна оферта - без такса за издаване и без такса за теглене на банкомат в страната и чужбина до 31.12.2015 г. Офертата е валидна за подадени искания за кредитна карта РайКАРТ Фикс от 22.06.2015 г. до 30.09.2015 г.

1721 Mtel и Telenor ■ 0700 10 000 Vivacom ■ www.rbb.bg

Победителите в конкурса „Вечност“

Разказът „Змейов развод“ донесе на автора си **Мариян Петров** първо място в конкурса за фантастика „Вечност“, организиран от **Списание 8**. В оспорваната надпревара се включиха 211 разказа на 144-ма автори, най-добрите получиха своите награди на церемония във „Фотосинтезис Артцентър“. В заданието на

конкурса единственото ограничение беше това на въображението на авторите, затова в избора решаващ бе само субективният критерий на екипа на **Списание 8**.

Първото място донесе на автора публикация на страниците на **Списание 8** и 20-сантиметрова фигурка с образа му, отпечатана с 3Д принтер в www.studio3po.com.

Негови подгласници станаха **Мишо Гръблев** с разказа „Аз съм прегателят на Левски“ и **Нина Желязко-**

ва с „История за пеперугите“ (Очаквайте ги в следващите броеве на **Списание 8**!).

Специалната и особено ценна награда - книга с автограф от Тери Пратчет и ваучер за 50 лв. от книжарница Elephant Bookstore, тематично заслужи **фентъзи разказът „Случка в Долното кралство“** на **Коста Сивоф**.

Екипът на **Списание 8** даде и 6 допълнителни награди - грамота, публикуване на разказа и хоноруване.

Мариян Петров с наградата си - 20-сантиметрова негова статуетка, отпечатана с 3Д принтер в www.studio3po.com

Змейов развод

Мариян Петров

Авторът завършва „Българска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Женен, с 2 дъщери от 3 брака. Работил е като редактор в предаването „Господари на ефира“, в ТВ „Еврофутбол“ и сценарист в Star Machine. Автор на 3 романа под псевдонима М. С. Стоун. Публикувал е 107 статии на различни теми, превел е 65 книги „на художествена, научна, полунаучна и съвсем ненаучна тематика“. Автор на 14 научни статии и помагала.

Вратата се тресеше от тежките удари. Струваше ми се, че всеки момент ще се откачи от пантите си. Тежките железни ръкавици, които я млатеха отвън, изтръгваха жални звуци от подсилващите я стоманени шини. Съпровождащите гумкането викове звучаха обаче глухо и неясно през дебелиите около тридесетина сантиметра дълбоки талпи, от които бе направена.

– Добре, де! – промърморих, мислейки си: „Кога тези идиоти ще изобретят най-после звънеца?“. И защо не ползваха монтирания от мен негов еквивалент, състоящ се от въже, висящо до вратата и свързано с камбанка в пещерата. След което извиках. – Игвам.

Затъртрих се към вратата и я отворих със замах. Изцяло обкованият в желязо мъж отвън залитна напред, следвайки замаха на тежкия си юмрук. Успях да го подхвана, преди да падне.

– Благодаря! – прояви той неочаквано възпитание, което не можеше да се предвиди след почти успешния му опит да ми счупи вратата.

– Няма защо – успокоих го аз, колкото да кажа нещо. Въздържах се обаче да го окуража с „Пак заповядай!“.

– Вие ли сте змеев? – полюбопитства непознатият, който можеше да бъде вече смятан за неканен гост, защото залитането му го бе накарало да прекрачи прага ми.

– И какво, ако съм аз? – отвърнах на въпроса

му с въпрос, защото бе повече от очевидно, че именно аз бях търсеният от него.

– Дошъл съм да освободя принцесата – информира ме напращникът.

– Пена ли? – подсвирнах от учудване.

– Каква Пена? – опули се през вдигнатото си забрало рицарят. – Дошъл съм да отърва от змея принцеса Елизабет Нанси Анжи... – пое си грът той, за да продължи с изреждането на имената на въпросната персона, която по една случайност и съвсем не за моя радост се явяваше в момента моя съпруга.

– Да се ограничим дотук – реших да му спестя мъките аз. – Принцеса – П, Елизабет – Е, Нанси – Н, Анжи – А... Казано накратко: Пена.

Напращият ми се събеседник се опитваше усилено да проумее казаното от мен, защото, изглежда, нямаше познания относно абривиатурите и се старееше да преглътне някак далеч неразбираемостта за него неуважение от моя страна към въпросната принцеса. Неканеният ми гост обаче успя да се окопоти малко от малко и ме изгледа кръвнишки, забравяйки учтивата форма на общуване:

– Казвай сега! Ще гадеш ли доброволно принцеса Елизабет Нанси Анжи...

– Или какво? – реших отново да му спестя изреждането на всичките имена на Пена. Това ми решение не бе продиктувано от уплаха пред заплашителния му вид, а бе поради факта, че не

искаха да прекарвам целия следобед в изслушването им.

– Или ще умреш! – изрева патетично рицарят, посягайки към меча си.

Определено дробовете му заслужаваха уважение, защото ефирният полилей в антрето на пещерата ми се разлюля от изригналият от тях въздух. Не знам дали същото важеше и за фехтоваческите му умения, а и нямах никакво желание да го разбирам. Не защото, повтарям, се уплаших, а понеже бях готов с удоволствие да изпълня желанието му. Първото, не онова, което включваше летален изход за мен. Като змей обаче не можех да се съглася толкова бързо, защото веднага щеше да плъзне слух, че съм страхливец. А това никои змей не си го позволява по никакъв начин. При това положение оставаше другият вариант – пазарлъкът. Не че средновековните рицари разбираха кой знае колко от бизнес. Те знаеха само да искат кредити от евреите, които после не връщаха. И все пак трябваше да опитам.

– Защо не седнем като бели хора да пијнем и хапнем и да го обсъдим – предложих аз.

Брадатата физиономия, надничаща от шлема срещу мен, зяпна. Сякаш за пръв път ѝ се случваше някой да ѝ предлага ядене и пиене вместо кървава схватка. А се твърдеше, че западните рицари са запознати и често практикуват надниването като начин за решаване на спорове.

– Е, какво решаваш? – влязох в тона му аз, използвайки неучтивата форма на обръщение. – Ще се опитаме ли да се разберем като цивилизовани хора, или ще се млатим като варвари?

Погледът му се плъзна по това, което виждаше срещу си. А то не бе никак малко. Може би именно тази гледка надделя над всъщност пословичното варварство на западните рицари у него.

– Добре. Да опитаме да се разберем като хората – съгласи се той и десницата му се отдалечи от меча му, но не много.

– Заповядай тогава на трапезата – предложих му аз. – Да видим с какво ще ни зарадва гамата на сърцето ти.

Последното бе казано повече като част от плана за отърваване от Пена, който вече се оформяше в главата ми, отколкото като отражение на реалността.

Той се възползва от поканата ми и криво-ляво се настани, дрънчейки с цялата железария по себе

си, на предложеното му кресло. А аз извиках към кухнята:

– Пено, имаме гости. Донеси нещо за хапване и пиене!

Апелът ми остана, разбира се, без последствия. Кое то се и очакваше, защото споменатата принцеса не можеше да се ориентира как да стигне до кухнята дори и с подробно начертан от мен план в ръка. Всъщност не искаше, но това по никакъв начин не променяше резултатите. Препочиташе да се изляга по цял ден на дивана в хола. За нейно съжаление обаче, човечеството още не бе измислило телевизията, а още по-малко – сапунените сериали, така че се задоволяваше с убиване на времето чрез зяпане в тавана и лапане на мухи. Второто в преносен смисъл, разбира се. Наистина, Гутенберг все още не бе измислил книгопечатането с подвижен набор, но ръкописи имаше доста отдавна, така че Пена можеше да оползотворява по-добре времето си. Къде ти обаче една принцеса ще се занимава с толкова прозаично нещо като четенето. А и за това се изискват определени умения, на които знатните гами по онова време не бяха кой знае колко обучавани. Пена обаче бе изключение от изключенията, защото не можеше – или не искаше – да се справя дори и с онова, на което се обучаваха високопоставените девици тогава – ръкоделието.

Както и да е. Това не бе известно на моя гост и си мислех да си остане в тайна, за да мога да спазаря „благоверната“ си на по-добра цена. Така че се извиних на госта си, обяснявайки му, че ще отскоча до кухнята, за да видя какви вкусотиини приготвя Пена там и да я отменя в донасянето им. Изуменото му изражение обаче веднага ми подсказа, че съм сбъркал с началото на презентацията на „стоката“, за която щяхме да се пазарим. Това потвърдиха и гумите му.

– Мосю няма ли прислуга? Как така принцеса Елизабет Нанси Анжи ще готви?

Това, че отново бе преминал към учтивата форма, наричайки ме „мосю“, и че не изреди всичките имена на Пена според западняшкия им обичай, също потвърди смайването му и допуснатият от мен гаф.

– А, не – реших да му се отблагодаря малко за спестеното ми изреждане на имена, а и се надявах да пооправя донякъде грешката си. – Тя не готви лично, а само наглежда действията на готвачите.

Това занятие, „наглеждането“, изглежда, отговаряше напълно на представите ми за житейските загължения на една принцеса и донякъде го успокоих, а аз се зачудих откъде ми бе хрумнало да употребя множество число по отношение на измисления от мен кухненски персонал, след като не разполагах дори и с една готвачка. Последното не се дължеше, разбира се, на липса на средства, а на обичайния мироглед на змейовете, обичащи много поговорката за вълка и дебелия му врат. Докато се пътрех към кухнята, се замислих дали пък да не се възползвам от този лукс, който не си отказваха дори кметът и малко по-заможните хора в близкото село. Можех да си позволя чудатостите на знатните и богати семейства в столицата ни, Търновград, като наема цяла армия от слуги. Верен на змейското в мен обаче, веднага отхвърлих тези идеи, въпреки мрачния вид на кухнята с натрупаните навсякъде мръсни съдове. Винаги можех да си купя нови, което и правех,

така че защо трябваше да измъчвам някого да ги миe. А имах и определено умение по въпроса, от което се възползвах на мига. Намерих две представителни златни блюда, подарени ми от някакъв арабски шейх при едно от пътуванията ми на Изток. Издишах огън върху останките от храна в тях, при което те веднага се превърнаха в сажди. Избърсах саждите с една относително чиста кърпа и метнах два еленски пушени бута върху всяко от блюдовете. Грабнах и една кана с размерите на амфора, пълна със стогодишна медовина, и два църковни потира, които не помнех как са попаднали в кухнята ми, но ми се сториха достатъчно чисти, и се върнах при госта си.

Дори и да бе забелязал, че предложеното меню не е точно готвено, той не каза нищо. А и нямаше какво да каже, защото Вкусът на пушените бутове бе превъзходен. Напълних щедро потириите, подадох му единия и вдигнах своя:

– За какво да пием? – попитах.

Без да се замисля особено, той изтърси:

– За бъдещата свобода на принцеса Елизабет Нанси Анжи...

– Съгласен – прекъснах го, преди да успее да продължи с изреждането на имената ѝ, макар че не виждах с какво това ѝ изконно човешко право бе ограничено в момента.

Виж, капризите ѝ определено щяха да ограничат доста свободата на този, който щеше да споделя нейната в бъдеще, но премълчах и това си мнение. Все пак въпросната персона бе на трапезата ми и не исках да убивам още отсега мечтите на евентуалния спасител на принцесата или, по-точно казано, на мен. След като пресушихме потириците си и аз ги напълних отново, в качеството си на домакин се почувствах задължен да поддържам някакъв разговор, преди да преминем към същността на пазарлъка. Не че неканеният ми гост бе запознат с етикета на търговията, както споменах по-горе, но като уважаващ себе си змей не можех да не спазвам правилата.

– Откъде си, момко? – попитах най-благо аз, макар че според човешките стандарти заради белите му мустаци и бялата му, започнала вече да редее коса, обръщението ми бе най-малкото некоректно. Това обаче не му направи впечатление. Може би защото не знаеше значението на думата „момък“.

– От Свещената римска империя – изпъчи гърди юнакът пред мен. Добре, че познанията ми по история и география бяха доста обширни и се разпростираха върху доста векове, както минали, така и бъдещи, та се сетих, че ставаше въпрос за средновековната немска държава. А и средновековният немски на моя гост, примесен с неграмотно произнасяни латинизми, го потвърждаваше. – Но в момента живея в Романия – вече споменатите ми познания ме подсетиха, че става въпрос за Латинската империя, – и може да се каже, че съм един от приближените на император Балдуин II барони, защото пристигнах още с Четвъртия кръстоносен поход.

При последните си думи той се опита да изпъчи още повече гърди, но добре, че те бяха стегнати здраво от ризницата му, защото иначе щях да се притесня от възможността гърбният му кош да се взриви.

– И откъде познаваш Пен... – забелязвайки на време искриците в погледа му, реших да си спестя

препирните и смених последната дума с „принцесата“.

– Как откъде? – учуди се рицарят. – Та тя е гамата на сърцето ми.

Отстрани това определено изглеждаше доста странно, защото Четвъртият кръстоносен поход бе започнал година или две преди раждането на обектката на обсъждането ни, но веднага се сетих за обичая на западното рицарство понякога да сгодява и оженва никога невиждалите се преди свои потомци. Всъщност това бе потвърдено и от думите на моя гост, който ми обясни разгорещено, че бащите на двамата „влюбени“ били бойни приятели от дълги години и много отдавна си били обещали да се сродят с акта на свещения брак.

– Добре, добре... – прекъснах словоизлиянията му относно евентуалния бъдещ църковен ритуал, зад когото, колкото и патетично да звучаха, се прокрадваше мисълта за определено отричаните от църквата плътски наслади. Поне в неговото съзнание, разбира се.

Освен това знаех, че когато се бе появила в околността, придружена от доста многобройна свита и още по-голям обоз с чеуз, въпросната Пена бе предприела това твърде рисковано за времето си и за една благородна дама пътуване през нашите диви балкански земи, за да стигне все някак си до предназначението си, в случая – венчило. Не щеш ли, лютата зима бе върхлетяла кортежа ѝ близо до пещерата ми. И им се бе наложило да отседнат в близкото село. И не само отседнали, ами направо заседнали там. Някъде по това време и на мен ми се бе наложило да изпълня дълга си, наричан по нашите краища „змейова сватба“. Бях спазил добрия тон и се бях обърнал към старейшините на селото с молба да ми предложат булка. Бе се оказало, че доста от момите там ме били сънували, което се смяташе за знак, че са вретени на змея. Да, ама не, защото само за месец-два Пена бе успяла да дотегне на всички с опърничавия си нрав, така че първенците на селото решили да се отърват скоропостижно от нея много преди края на зимата. И ми я бяха пробутали, без много-много да ми мислят. Разчитайки на добрите ни взаимоотношения, и аз не бях вложил кой знае колко размисъл в сделката. Въобще не се и бях замислил, че добрите хорица може да се бяха уплашили от врелите-некупели,

които се разпространяваха относно съдбата на змейовите булки, което също би довело до преглагането на чуждата, а не на наша мома, за тази роля. За да спазим традицията, бях откраднал принцесата въпреки многобройната ѝ и добре въоръжена свита, бях я отвел в пещерата си и бяхме вдигнали такава сватба, че мислите за нея все още умиляваха – предимно със спомените за лялата се като река медовина и изядените количества храна – поканените, които бяха не само от съседното село. Това обаче не бе довело до очаквания от мен щастлив семеен живот. Заше метената от случващото се по време на празненството Пена бе побързала още на следващия ден да ме запознае с отвратителния си характер, претенциите си, вечерната си мигрена и всички други подробности, тровещи живота на женения индивид от мъжки пол.

Отначало се бях опитвал да задоволявам прищевките ѝ, надявайки се по този начин да постигна поне едно мирно съвместно съществуване. Дори бях отлетял с нея до Париж, който всъщност, макар че бе французойка, бе виждала само на картинка, защото бе някъде от дълбокия Прованс. Не стига обаче, че разстоянието от повече от две хиляди километра се бе оказало тежко изпитание за крилето ми, а и тамошните аристократи си бяха позволили да ме обидят, наричайки ме „дракон“. Мен, чистокръвния змей!?! Това бе довело до „разчистване на сметки“ по техен обичай, тоест до няколко дуела, заради които пък си бях имал проблеми с властите. Така че на Пена ѝ се бе наложило да прекрати набързо предварително планираните си посещения на модните дюкяни и аристократичните салони и да се върне с мен в родните ми планини. Не че го бе направила с удоволствие и не че не си бях изпатил от злите ѝ уста за това. Но, както и да е... Продължавах да търпя отвратителното ѝ отношение към мен, както и всичките ѝ капризи, по най-разумния начин – като не им обръщах внимание, защото местният обред „змейова сватба“ не предвиждаше например „змейов развод“. А не ми се искаше да вляза във фолклора с потвърждаване на практика на небивалиците, които се разпространяваха надлъж и нашир за нас, змейовете, и за семейните ни отношения. Въпреки че при самите хора случаите на домашно насилие бяха стократно повече, отколкото при нас, те някак

се приемаха за нормални, докато, ако паднеше и само косъм от главата на змейовата булка, се вдигаха олелия до Бога. И плъзваха едни истории, от които дори и косата на Стивън Кинг би настръхнала. Когато, разбира се, се появише на главата му след появата му на този свят.

Не споделих обаче нищо от това с госта си, а насочих разговора към отвличащи вниманието му теми. Например към политическите интриги и сексуалните забежки на висшето общество в Латинската империя. Събеседникът ми се оказа добър познавач и на двете, а освен това и разказваше доста сносно, макар че някои от думите му прозвучаваха неясно поради пълната му с пушено еленско и медовина уста.

След като успешно се справихме и с третата амфора с омайващата напитка, реших да пристъпя към осъществяването на сделката.

– И така, скъпи ми гостенино – започнах аз. – Какво печеля аз, ако ти получиш принцесата?

Въпросът ми го завари определено неподготвен. Той се опита да се задави с недосъгваната си хапка, след което – след успешната ми намеса, състояща се в мощно потупване по гърба му – се възря опулено в мен.

– В смисъл? – попита неразбиращо той.

– В смисъл, че ако ти получиш бленуваната от теб принцеса, аз какво ще получа?

Той се замисли. Въпреки високоставеността му положение в Латинската гържава се забелязваше, че това не бе една от силните му страни. Направо се виждаше как мозъкът му се напруга под челото.

– Ъъ... – проточи той и допълни неуверено: – Живота си?

– Е, това не е сериозно – възмутих се аз. – Защо ми е да получавам нещо, което си го имам по принцип?

– Ъъ... – повтори се събеседникът ми. – Ама, нали, ако не освободиш принцесата, ще ти го отнема.

– Е, това пък въобще не е сигурно – демонстрирах му двадесет и четирикаратовата си усмивка аз, за която бъдещите производители на пасти за зъби биха дали мило и драго да я имат в рекламните си клипове.

Той ме изгледа, прецени зъбите ми не откъм белотата им, а откъм евентуалното им участие в храносмилателния тракт, в който би могъл да

се озове в качеството на меню, сви рамене и попита примирено:

– Добре, де. Ти какво искаш?

Този път неподготвеният бях аз. И наистина, какво ли ми трябваше освен, разбира се, отърваването от Пена? Разполагах с достатъчно количество и от двете неща, от които се интересувах според народните предания змейовете. Съкровищата ми не бяха несметни, но бяха значителни, а по отношение на овцете бях проявил новаторство и притежавах няколко стада, които селяните от близкото село пасяха с удоволствие и срещу съответното възнаграждение. Може би можех да поискам нещо по-нематериално. Като цяло, обстановката в света бе твърде напрегната, за да може да бъде подобрена само с едно желание. Но може би можех да стабилизирам поне донякъде положението на родината си, която и без това търпеше опустошаването на северните си части от татарите на хан Бату. Един мир с латините щеше да ѝ се отрази добре. Да, това би било достоен откуп за досагната Пена.

След като чу искането ми, събеседникът ми ме изгледа мъчливо. Помисли, помисли и се закле тържествено, че ще използва цялото си влияние за поддържане на мирните отношения между двете държави. И трябва да спомена, че спази обета си, въпреки че впоследствие историците приписаха заслугите за това на дипломацията на нашия цар Коломан I Асен и последвалите го наши владетели.

След като си стиснахме ръце, за да скрепим сделката, не ми оставаше нищо друго, освен да му предам Пена. За целта го отведох в хола и му представих официално благоверната си въпреки твърде неофициалното ѝ състояние, което заемаше, полегнала на дивана и с празен поглед в тавана.

Занемареният ѝ външен вид за малко да провали току-що сключеното ни споразумение, но аз уверих рицаря, че съм сигурен, че в неговия дом принцесата със сигурност ще върне бързо целия си блясък.

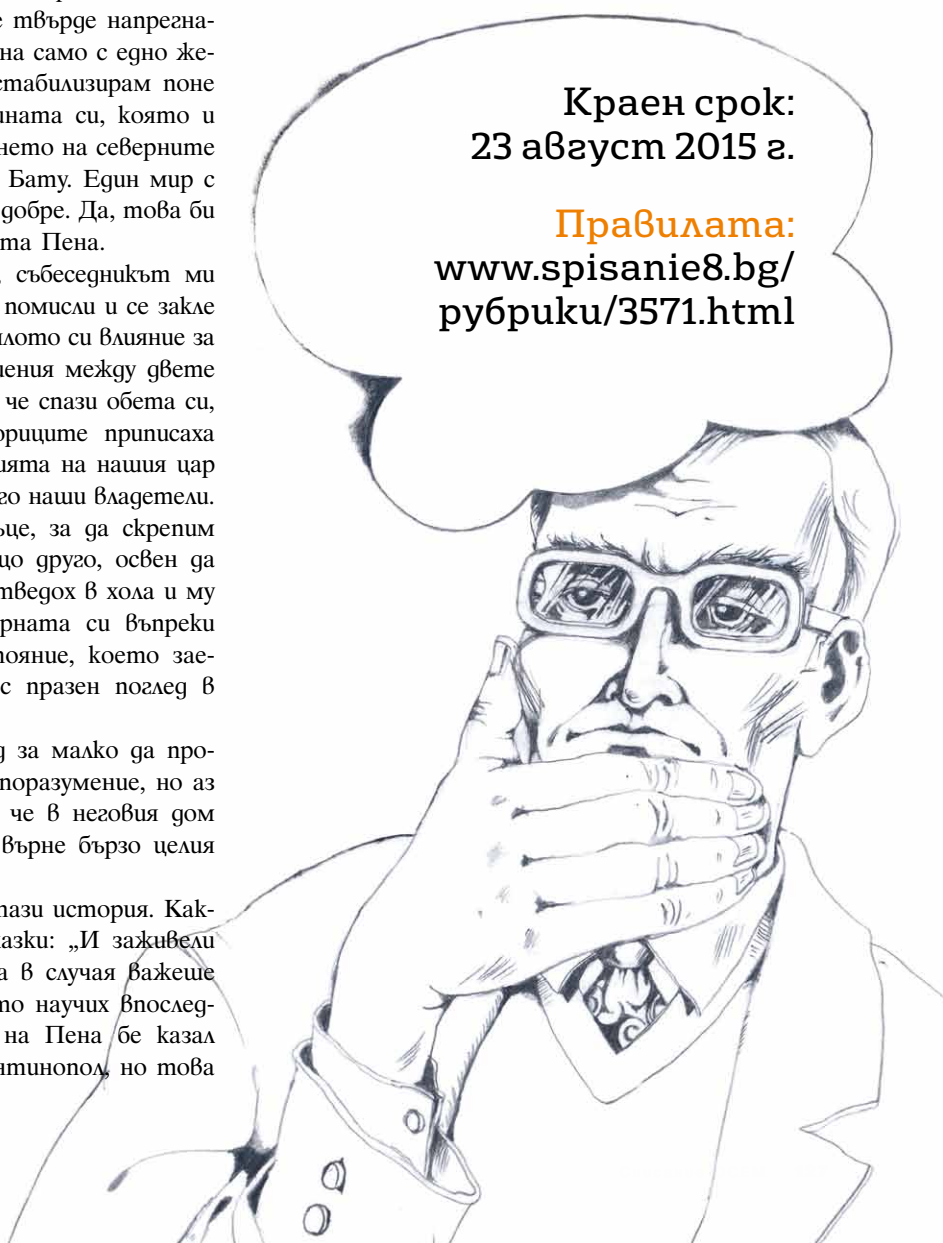
Така завърши благополучно тази история. Както се казва в народните приказки: „И заживели те дълго и щастливо.“ Е, това в случая важеше предимно за мен, защото, както научих впоследствие, зловредният характер на Пена бе казал веднага думата си и в Константинопол, но това вече е друга история.

КОНКУРС

Инспектор Стрезов търси илюстратор!

Краен срок:
23 август 2015 г.

Правилата:
[www.spisanie8.bg/
рубuku/3571.html](http://www.spisanie8.bg/рубuku/3571.html)

МАРКОВА ЗАГАДКА

Трамваи

Пешеходец вървял по улица, по която минавала трамвайна линия, и от скука броял трамваите - както тези, които го застигали и отминавали, така и идващите срещу него.

Трудност: ★★☆☆☆

Да предположим, че трамваите се движат с равномерна и еднаква скорост, с равни интервали помежду им. Пешеходецът също се движи равномерно, със скорост от 4 км/ч, а по улицата няма светофари. (В зачатите всичко това е напълно възможно!) Ако пешеходецът е преброил 20 трамвая, които са го застигнали, и 30 насрещни трамвая, то каква е средната скорост на трамваите?

Отговорете ни на dkaramanev@ossem.eu до 25 август 2015 г. С правилно решение се включвате в жребия за наградата – абонамент за Списание 8.

УМСТВЕНА ГИМНАСТИКА

1. Според последното преброяване у нас на 1000 мъже се падат...

- а) 953 жени
- б) 1001 жени
- в) 1053 жени
- г) 1153 жени

2. Колко са последователите на исляма?

- а) 1,5 млрд.
- б) 2 млрд.
- в) 2,5 млрд.
- г) 3 млрд.

3. През коя година излезе технологията DVD?

- а) 1990 г.
- б) 1994 г.
- в) 1999 г.
- г) 2004 г.

4. Кой е най-големият автомобилен произво-

дител през последните 4 години?

- а) „Тойота“
- б) „Нисан“
- в) „Хонда“
- г) „Форд“

5. Кое древните гърци наричали „стъбловите на Херкулес“?

- а) Босфора
- б) Дарданелите
- в) Гибралтар
- г) Панамския канал

6. Амбратата, важна съставка в парфюмерията, се добива от...

- а) Скали
- б) Дървета
- в) Оперението на птици
- г) Червата на кашалот

7. Плътността на коя планета е по-ниска от тази на земната вода?

- а) Сатурн
- б) Юпитер
- в) Уран
- г) Меркурий

8. Международният ден на бащата е...

- а) 3 април
- б) 5 май
- в) 16 август
- г) 3-ата неделя на юни

9. От колко най-малко монети могат да се съберат 68 стотинки?

- а) 5
- б) 6
- в) 7
- г) 8

ЗАГАДКАТА ОТ ПРЕДИШНИЯ БРОЙ:

Първата селянка е донесла x яйца, а втората е донесла $(100-x)$. Ако първата беше продала $(100-x)$ яйца, би спечелила 15 кройцера. Следователно цената, по която е продала яйцата първата, е

$$\frac{15}{(100-x)}$$

за едно яйце. По същия начин намираме, че втората селянка е продавала яйцата на цена

$$\frac{6\frac{2}{3}}{x} = \frac{20}{3x}$$

Ще определим колко в действителност е спечелила всяка селянка от продажбата на своите яйца:

$$\text{първата: } x \cdot \frac{15}{(100-x)} = \frac{15x}{(100-x)}$$

$$\text{втората: } (100-x) \cdot \frac{20}{3x} = \frac{20(100-x)}{3x}$$

Тъй като двете са спечелили от продажбата равни суми, то

$$\frac{15x}{(100-x)} = \frac{20(100-x)}{3x}$$

Преобразуваме полученото квадратно уравнение:

$$5 \cdot (3x)^2 = 5 \cdot 2^2 \cdot (100-x)^2$$

откъдето $x=40$

Следователно първата селянка е занесла на пазара 40 яйца, а втората - 60.

Задачата може да бъде решена и по по-оригинален начин. Да предположим, че втората селянка има k пъти повече яйца от първата. Двете са спечелили от продажбата еднакви суми; това означава, че първата селянка е продавала своите яйца k пъти по-скъпо, отколкото втората. Ако си бяха разменили яйцата преди търговията, първата селянка би имала k пъти повече яйца, отколкото втората, и би ги продавала k пъти по-скъпо. Това означава, че тя би спечелила k^2 повече пари, отколкото втората. Следователно имаме:

$$k^2 = \frac{15}{6\frac{2}{3}} = \frac{45}{20} = \frac{9}{4} \quad k = \frac{3}{2}$$

Остава да разделим 100 яйца в съотношение 2:3.

Наградата – абонамент за Списание 8, жребият определи да спечели Гинка Петрунова.

12 месеца **6 месеца** **3 месеца**
59,52 лв. **44 лв.** **29,76 лв.** **22 лв.** **14,88 лв.** **11 лв.**

Абонаментът важи от месеца, избран от вас.

8
 ЗА ТВОЯ КОСМОС

Абонирай се и вземи ПОДАРЪК!

Защо човешката еволюция зависи и от начина ни на хранене? Какви тайни крие връзката между двете полукълба на собствения ни мозък? Увлекателно пътешествие в темата предлага **книгата на Тони Райт и Греъм Гин „Оставени в мрака“**. Подаряваме я на всеки, който си направи едногодишен абонамент за **Списание 8** от 8 август до 7 септември 2015 г.

Интервю с единия от авторите - независимия британски антрополог Тони Райт, който наскоро бе в България - четете на стр. 102.

Как да се абонирате:

• През www.spisanie8.bg

Плащате през системата ePay, с кредитна карта или по банков път

• През „ДОБИ ПРЕС“

Платете сумата по банков път:
 „ДОБИ ПРЕС“ ЕООД, сметка:
 Прокредитбанк,
 IBAN: BG71PRCB92301004347010,
 BIC: PRCBVBGSRF
 Пратете на dobi@dobipress.bg
 или на тел. 02/963 30 81, 02/963 30 82:
 • Срок на абонамента
 • Име, фамилия и точен адрес (пощенски код, населено място, жк, ул., №, бл., вх. или ПК, телефон, имейл)
 • Номер на превода

При абонамент за 12 месеца получавате карта за отстъпки:

10% в екокъщи „Азарей“ - Троян, www.azareiya.com; 10% от книгите на издателство „Нова епоха“; Между 3% и 7% от пътуванията на „Зиг Заг“, www.zigzagbg.com; 25% за антични френски мебели „Сапаре“ - София, бул. „Я. Сакъзов“ 14; 10% за бижу от шоурума на VELMAR; 10% за очила в оптика „Наталия“, ул. „Граф Игнатиев“ №19; 25% при функционална компютърна диагностика в Център за квантова медицина www.kvantmed.com; Карта за отстъпки от веригата Galdini; 10% в магазин за цветя „Цветно“, www.cvetno.beletage-bg.com; 5% за част от продуктите в „Идея Вита“ - www.idea-vita.com; 15% в книжарница „Оксиарт“; 5% в ресторант „Gurkha“, www.gurkhabg.com; 5% в аптека „Фини“ - Централни хали; 5% в магазини „Стената“ - www.stenata.com; 10% в магазин „Himalaya“, бул. „Христо Бомбев“ 21; 15% за месечните събития в InSighting център за личностно развитие - www.insighting.eu; 5% в Este wet&dry cleaning salon - esteclean.bg; 10% от групите практики в „Мандала“ - yogamandala.net; Билети „Ранно Пиле“ за събитията на Eventease - www.facebook.com/eventease.

20 години

СИБАНК

Близо до Вас!

Благодарим ви за доверието!